

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Oikeus tiedonsaantiin

Viittomakielisen uutistoiminnan kehittämisen suuntaviivat Kosovossa

Kati Pohjois-Koivisto

Yhteisöpedagogi AMK, Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(5/2020)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Yhteisöpedagogi AMK, Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Kati Pohjois-Koivisto

Opinnäytetyön nimi: Oikeus tiedonsaantiin - viittomakielisen uutistoiminnan kehittämisen suuntaviivat Kosovossa

Sivumäärä: 54 ja 1 liitesivu

Työn ohjaaja: Annikki Kluukeri

Työn tilaaja: Humanistinen ammattikorkeakoulu, Mikko Äärynen

Ollakseen osana yhteiskuntaa, ihmiset tarvitsevat tietoa maailman tapahtumista. Kosovon kuurojen tiedonsaannin mahdollisuudet ovat hyvin vähäiset. Kuuleviin verrattuna kuuroilla henkilöillä ei ole mahdollisuuksia saada riittävästi tietoa maailman tapahtumista, koska sitä ei ole mahdollista saada ymmärrettävällä kielellä. Ihannetilanne olisi, että tarjolla olisi valtion rahoittamia, kuurojen toimittamia viitottuja uutisia kansallisella tv-kanavalla.

Tiedonsaanti on ihmisen perusoikeus. Siitä säädetään YK:n ihmisoikeussopimuksessa ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa. Kuurojen kannalta kielellinen saavutettavuus on merkittävä asia, koska vammaissopimuksessa määriteltyjen kaikkien oikeuksien toteutuminen on mahdollista vain, jos kielelliset oikeudet toteutuvat. Se on väylä esteettömään ja saavutettavaan maailmaan. Kosovon Kuurojen Liitto tekee edunvalvontatyötä Suomen Kuurojen Liiton tuella. Julkishallinnon kanssa käydään aktiivista dialogia, jotta saadaan tarpeet huomioiduksi ja oikeudet toteutuneeksi.

Työn tilaajana toimii Humanistinen Ammattikorkeakoulu Humak. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ja saada kokonaiskuva siitä, kuinka viittomakielistä uutistoimintaa voidaan lähteä kehittämään Kosovossa ja kuinka aiemmin toteutetussa Visual Sign News-hankkeessa saatua osaamista voidaan hyödyntää uutistoiminnan kehittämisessä. Työn tuloksia voidaan hyödyntää Humakin kansainvälisessä hanketoiminnan suunnittelussa.

Humanistisen ammattikorkeakoulun luotsaama Visual Sign News-hanke toteutettiin Albaniassa vuosina 2016 – 2019. Hankkeessa kehitettiin uudenlaista visuaalista, ymmärrettävää ja helposti saavutettavaa uutispalvelua verkossa. Uutispalvelu oli kohdennettu erityisesti niille Euroopan alueen lukutaidottomille ja heikkokielisille kuuroille, joille on haasteellista saada tietoa perinteisestä viitottuun tai kirjoitettuun kieleen perustuvista uutispalveluista.

Opinnäytetyön tutkimustapa on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka perustuu dokumentteihin ja asiantuntijahaastatteluihin. Se kerää yhteen eri lähteistä saatua tietoa muodostaen kokonaiskuvan tutkittavasta aiheesta. Tutkimusaineiston analyysimenetelmänä on aineistolähteen sisällön analyysi.

Tutkimuksen tuloksissa on nähtävillä, että viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen Kosovossa on hyvin monitahoinen aihepiiri, jonka eteenpäin vieminen vaatii monen asian rinnakkaista ja yhtäaikaista tapahtuvaa toimintaa. Tutkimuksen mukaan on hyödyllistä lähteä toteuttamaan Visual Sign News-tyyppistä hanketoimintaa Kosovossa. Hanketoiminnan rinnalla on tehtävä edunvalvontatyötä Kosovon julkishallinnon kanssa, jotta uutistoiminta saadaan valtion maksettavaksi. Vain näin kehittäminen on kestävä.

Asiasanat: kuurous, viittomakieli, ihmisoikeudet, yhdenvertaisuus, saavutettavuus, edunvalvonta

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator, Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

Author: Kati Pohjois-Koivisto

Title: Right to Information - Guidelines for the development of Sign Language News Operations in Kosovo

Number of Pages: 54 and 1 attachment page

Supervisor: Annikki Kluukeri

Subscriber: Humak University of Applied Sciences, Mikko Äärynen

To be part of society, people need information about what is happening in the world. The possibilities of access to information for the Deaf in Kosovo are very low. Compared to those who are hearing, deaf individuals do not have access to sufficient knowledge of world's events because obtaining knowledge in intelligible language it is not possible. The ideal situation would be government-funded, deaf delivered signposted news on a national TV channel.

Access to information is a fundamental human right. It is provided in the UN Convention on Human Rights and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities. For deaf people, linguistic accessibility is a significant issue because the realization of all rights as defined in the Disability Agreement is only possible if linguistic rights are realized. It is a pathway to an accessible world. The Union of the Deaf of Kosovo conducts supervision of interests with the support of the Finnish Union for the Deaf. There is an active dialogue with the public administration in order to bring needs into consideration and rights fulfilled.

Humak, the Humanities University of Applied Sciences, is subscribed of the work. The aim of the thesis is to examine get a full picture of how sign language news activities can be developed in Kosovo and how skills gained in the previously implemented Visual Sign News project can be used in the development of news activities. The results of the work can be used to design Humak's international project activities.

The Visual Sign News project, piloted by the Humanities Polytechnic Institute, took place in Albania in 2016 – 2019. The project developed a new kind of visual, understandable and accessible news service online. The news service was specifically targeted at the illiterate and low-language deaf people in the European region who are challenged to obtain information on traditional news services based on a referenced or written language.

This thesis is qualitative research based on documentaries and expert interviews. It collects information from different sources to form a full picture of the subject being studied. The method of analysis of the written sources of the research material was material-based content analysis.

The results of the study show that the development of sign language news activities in Kosovo is a very complex theme, which requires parallel and simultaneous action of many issues. According to the study, it is useful to embark on Visual Sign News-type project activities in Kosovo. Parallel to project activities, supervision of interests with Kosovo's public administration must be carried out in order to make news activities available to the state. This is the only way development is sustainable.

Keywords: deafness, sign language, human rights, equality, accessibility, supervision of interests

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN TILAAJA, TARKOITUS JA TAVOITTEET	8
2.1	Työn tilaajana Humanistinen ammattikorkeakoulu	8
2.2	Tarkoitus ja tavoitteet.....	9
3	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	10
4	TOIMINTAYMPÄRISTÖ	13
4.1	Kuurojen tiedonsaannin haasteet ja ihannetilanne	13
4.2	Kosovon kuurojen yhdistys	17
4.3	Kehitysyhteistyö.....	18
4.4	Edunvalvontatyö.....	20
5	VISUAL SIGN NEWS-HANKE.....	22
5.1	Taustat ja tavoitteet	22
5.2	Kehittämisprosessi	23
5.3	Tuotantoprosessi	23
5.4	Vaikutukset ja kehittäminen	26
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	27
6.1	Laadullinen tutkimus	27
6.2	Aineiston keruu.....	27
6.3	Aineiston litterointi ja analyysi	30
7	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	32
7.1	Viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen valtion tasolla.....	32
7.2	Viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen hankerahoituksella	34
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
9	POHDINTA.....	46
9.1	Opinnäytetyö prosessina	46
9.2	Tutkimuksen eettisyys, luotettavuus ja sovellettavuus.....	48
9.3	Opinnäytetyön merkitys tilaajalle	50
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	55

1 JOHDANTO

YK:n ihmisoikeuksien mukaan tiedonsaanti on ihmisen perusoikeus ja kaikilla ihmisillä on oikeus ja velvollisuus olla osallisena yhteisten asioiden hoitamisessa ja tuoda esille omia näkemyksiään ja mielipiteitään. Ihmisellä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa yhteiskuntaan esimerkiksi vaaleissa äänestämällä. Ollakseen osana yhteiskuntaa, ihmiset tarvitsevat tietoa maailman tapahtumista. (Karppinen & Matikainen 2012, 17.)

Julkinen valta määrittelee sen piirissä olevien kansalaisten oikeudet ja velvollisuudet. Julkisella vallalla on velvollisuus toimia avoimesti ja julkisesti sekä tiedottaa omasta toiminnastaan. Näin kansalaiset voivat muodostaa oman mielipiteensä toiminnasta ja käydä niistä julkista keskustelua. Vastakohtana julkisuudelle on tiedon hallussapito, joka onkin ollut pitkään yksi muoto vallankäytöstä. Hyvän hallinnon ominaisuuksia ovat avoimuus, julkisuus ja läpinäkyvyys. Ne ovat omalta osaltaan edistämässä julkisen vallan vastuullisuutta ja demokratian toimivuutta. (Neuvonen 2017, 20, 23, 26.) Yhteiskunnassa demokratian toimivuutta mitataankin sillä, kuinka vähemmistöjen oikeudet toteutuvat käytännön tasolla (Karppinen ym. 2012, 17).

Viranomaisviestinnän lisäksi myös toimittajat tiedottavat kansalaisille tulossa olevista tai jo tehdyistä päätöksistä, esimerkiksi erilaisista hankkeista, laista ja säädöksistä. Samalla journalismi valvoo julkisen vallan käyttäjiä kansalaisten puolesta. Valvonnan avulla se ylläpitää päätöksentekojärjestelmän luotettavuutta ja uskottavuutta. Myös päättäjät hyötyvät, koska journalismi raportoi yhteiskunnan tapahtumia ja kansalaisten mielipiteitä, jolloin päättäjät ovat paremmin tietoisia toimintaympäristöstään. Journalismi on siis monin tavoin elintärkeä koneisto ja korvaamaton apulainen päätöksentekojärjestelmän toimivuudelle. Ajatellaan, että julkinen keskustelu pitää yhteiskunnan oikeilla raiteillaan. (Kunelius 2003, 193, 63.)

Journalismin tehtävänä on raportoida maailman tapahtumista; mitä maailmassa tapahtuu tai mitä juuri on tapahtunut. Journalismi on siis ajankohtaista ja faktaan perustuvaa joukkoviestintää. Tiedottamisen lisäksi joukkoviestinnällä on suuri merkitys yhteisyyden tuottamisessa ja ylläpitämisessä. Jo aikojen alussa yhteisöt kokoontuivat yhteen kuulemaan selostuksia ja kertomuksia merkittävistä tapahtumista. Tällaiset tilaisuudet hoitivat aikanaan sekä kasvattavia että tiedottavia tehtäviä. Tiedon saaminen

ja jakaminen vahvisti yhteisöllisyyttä, sen identiteettiä ja kulttuurin perinnettä. (Mt., 21, 33, 58.)

Viestinnän historia on kautta aikojen täydentynyt yhä uusimmilla viestintävälineillä, joilla on ollut suuri merkitys historiaa liikuttavina voimina ja muutoksen syinä. Viestinnän välinehistoria voidaan jakaa kolmeen suureen mullistukseen: kirjoitustaito, kirjapainotaidon kehittyminen ja sähköisen viestinnän läpilyönti. (Mt., 31, 49.)

Kirjoitustaito toi mukanaan uudenalaisen yhteisöllisyyden mahdollisuuden. Lukiesseen muiden yhteisöjen jäsenten tuottamia tekstejä, heillä oli mahdollisuus kokea kuuluvansa myös siihen kuviteltuun yhteisöön oman paikallisen, fyysisen yhteisön lisäksi. Kirjapainotaidon teknisen kehityksen myötä kirjallisen tiedon materiaalit halpenivat ja saatavuus helpottuu ja tieto leviää laajemmalle. Periaatteessa kaikilla on mahdollisuus saada samaa tietoa maailmasta ja tällä on demokratisoiva vaikutus yhteiskuntaan. (Mt., 37–38.)

Kirjapainotaidolla oli myös tärkeä rooli eurooppalaisia valtioita yhdistävänä tekijänä ja voidaan sanoa, että se on ollut nationalismin välttämätön edellytys. Sanomalehtien synnyn myötä kansakuntien yhteiset uutiset ja puheenaiheet loivat lukijakuntaan kokemuksen siitä, että kuulutaan oman paikallisen yhteisön lisäksi johonkin suurempaan kokonaisuuteen. Kirjoitustaidon kehittymisen voidaan nähdä tukevan viestinnällisiä ja näin myös yhteiskunnan eriarvoisuutta. Luku- ja kirjoitustaito oli harvinainen taito, johon kaikilla ei ollut mahdollisuuksia. Sen opetteleminen vaati erityisiä panostuksia, joita vain yhteisön eliitillä oli mahdollisuus toteuttaa. Näin voidaan sanoa, että kirjoitustaito oli yhteisöjä erotteleva tekniikka. Se oli omiaan luomaan yhteisöihin hierarkisia rakenteita. (Mt., 32, 37–38, 41.)

Sähköisen viestinnän, kuten radion ja television, kehittyminen voimisti entisestään kirjallisen kulttuurin aikana vahvistuneita kansallisia identiteettejä. Euroopassa yleisradiotoiminta pyrki yhtenäistämään kulttuureita korostamalla ja vaalimalla oman kulttuurinsa parhaita puolia ja näin kasvattamaan kansan arvostusta omaan kulttuuriin. Digitaalisen viestinnän myötä tiedon saatavuus paranee ja tämä demokratisoi yhteiskuntaa entisestään. Lehden julkaisuun ei enää tarvita painokoneita, vaan kuka tahansa kykenee valmistamaan näyttäviä julkaisuja. Erilaisten ihmisten ja ihmisryhmien mahdollisuudet tuottaa julkaisuja ja julkista tietoa lisääntyvät. Nämä julkaisut voivat olla merkittäviä monella tavalla. Niiden kautta voidaan jakaa tietoa ja kokemuksia. Ne

voivat olla väylä uusien ajatusten ja ajattelutapojen muotoutumiseen. Näin ne tuovat ihmisille ja erilaisille alakulttuureille mahdollisuuden kehittää ja uudistaa käsityksiä itsestään suhteessa ympäröivään maailmaan. (Mt., 48, 50.)

Yhteisyysnäkökulmasta katsottuna viestintä on yhtä lailla yhteisön jäseneksi ottamista kuin sisältöjen siirtoa. Se on toimintaa, jonka seurauksena viestinnässä mukana olevat osanottajat kehittyvät, rakentuvat ja muuttuvat. Uutisten seuraaminen on hyvin sosiaalista toimintaa. Uutiset luovat meistä yhteisön, jossa olemme osa kansalaisten joukkoa. Maailman tapahtumien seuraaminen voidaan nähdä yhteisen todellisuuden tuottamisena; yhteisiä uutisia seuraamalla koemme elävämme samassa todellisuudessa, ja muodostamme yhteistä käsitystä siitä, millainen maailma on. (Mt., 13, 19–20.)

Opinnäytetyöni käsittelee kuurojen tiedonsaannin mahdollisuuksia ja sitä kautta heidän mahdollisuutta toimia aktiivisena ja tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Suurin osa tiedoista annetaan auditiivisten kanavien, kuten puhutun kielen, radion, television ja puhelimien kautta. Tutkimusten mukaan jopa 98% Kosovon kuuroista on lukutaidottomia, joten esimerkiksi sanomalehden tai tiedotteiden kautta tuotettu tieto ei saavuta heitä ollenkaan. Kuurot ihmiset eivät pysty myöskään saamaan tietoa, joka tulee vuorovaikutuksessa kuulevien kanssa puhutulla kielellä. (Kosovar Association of the Deaf & Finnish Association of the Deaf 2010, 32). Kuurojen tiedonsaannin mahdollisuudet ovat hyvin vähäiset. He voivat saada tietoa esimerkiksi viittomistaitoisilta sukulaisilta ja ystäviltään. Tutkimushaastattelun mukaan he myös yrittävät tulkita uutisten sisältöä uutisissa näkyvien kuvien perusteella. (Rainò & Martikainen 2016, 48–49.)

Opinnäytetyössäni tutkimus keskittyy Kosovon kuurojen tilanteeseen, mutta samankaltainen tilanne on monessa muussa Itä-Euroopan ja Balkanin maassa. Euroopassa on arviolta noin 250 000 lähes tai kokonaan lukutaidotonta kuuroa. Heistä monet ei osaa oman maansa viittomakieltä, vaan joutuvat tulemaan toimeen elekielellä. (Röksä 2016.) Kuuroille tarjotaan tuskin mitään tietoa tai koulutusta omalla kielellään, viittomakielellä, joten he ovat syrjäytynein väestöryhmä maailmassa, kun kyse on tiedosta, koulutuksesta, uutisista ja ympäröivän maailman ymmärtämisestä (Visual Sign News 2019).

Tiedonsaannin osalta pullonkaulana on jo syntymästä alkanut omakielisen ympäristön puute. Perheessä ei ole yhteistä kieltä, eikä heillä ole mahdollisuutta saada viittoma-

kielen kotiopetusta. Kuuroille lapsille ei ole viittomakielistä varhaiskasvatusta tai opetusta missään koulutusvaiheessa. Tästä näkyvin seuraus ja sitä kautta suurin este tiedonsaannille on ennen kaikkea lukutaidottomuus. Samanaikaisesti viittomakielisen tiedon tarjonnan niukkuus sekä tulkkien vähyys ja/tai laadun heikkous ovat esteitä kuurojen tiedonsaannin mahdollisuuksille. (Lahtinen 2020.)

2 OPINNÄYTETYÖN TILAAJA, TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön tilaajaorganisaation ja sen toimintaa sekä opinnäytetyön tarkoitusta ja tavoitteita. Tämän luvun myötä rakentuu ymmärrys organisaation toiminnan ja opinnäytetyön välisestä yhteydestä.

2.1 Työn tilaajana Humanistinen ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön idea syntyi, kun olin keväällä 2019 harjoittelijana mukana Humakin johtamassa Visual Sign News-hankkeessa. Hankkeen aikana sain perehtyä Balkanin alueen kuurojen tiedonsaannin tilanteeseen ja pääsin osallistumaan kehitystyöhön. Opinnäytetyön aiheen määrittely tehtiin yhdessä TKI-päällikkö Mikko Äärysen kanssa.

Aihe tuntuu merkitykselliseltä ja juuri minulle sopivalta, koska kohderyhmänä on kuurot. Olen kuurojen vanhempien lapsi ja kuurojen kulttuuri sekä viittomakieli on osa identiteettiäni. Aiemmin olen työskennellyt lähes kymmenen vuoden ajan kuurojen koulussa, joten myös sitä kautta kuuroudesta johtuvat haasteet ovat tuttuja. Kuurojen henkilöiden ja yhteisön osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja aseman parantaminen yhteiskunnassa on tärkeää. Lisäksi nykyisessä ammatissani puhevammaisten tulkkina ja kommunikaatio-ohjaajana kehitysvamma-alalla ohjaan, koulutan ja pyrin edistämään kielellistä saavutettavuutta. Työskentelen hyvin tiiviisti erilaisten kommunikaatiokeinojen, kuten viittomisen ja kuvien, parissa.

Työn tilaajana on Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak), jolla on neljä vahvuusala: Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus, Järjestötyö, työyhteisöt ja kotoutuminen, Nuorisotyö ja yhteisöllisyys sekä Tuottajuus ja kulttuurin välittäjätoiminta. Nämä neljä vahvuusala ovat Humakin osaamisen kärkeä ja ohjaavat kaikkea toimintaa niin koulutuksessa kuin kehittämistyössäkin. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020.)

AMK-laki velvoittaa, että ammattikorkeakoulujen tulee harjoittaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa, joka palvelee sekä ammattikorkeakouluopetusta että työelämää ja aluekehitystä (Parkkola 2017, 7). Tavoitteena on luoda uutta tietoa ja osaamista, jota voidaan hyödyntää Humakin ja hankekumppaneiden toimialoilla (Humastinen ammattikorkeakoulu 2020).

Humakin vahvuusaloja kehitetään pääasiassa erilaisten hankkeiden ja projektien kautta. Tiivistä yhteistyötä tehdään työelämäkumppaneiden, sidosryhmien ja kehittäjätahojen kanssa erilaisissa verkostoissa Suomessa ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden toiminta-alueilla. (Mt.) Kehittämistoimintaa rahoitetaan usein ulkopuolisten rahoitusohjelmien kautta. (Äärynen 2019, 25.)

Humak on ollut mukana Suomen ja Albanian kuurojen liiton yhteistyöhankkeessa, vuonna 2015 toteutetussa Deaf people in Albania -tutkimuksessa, jossa selvitettiin Balkanin alueen kuurojen tiedonsaannin mahdollisuuksia. (Lahtinen & Rainò toim. 2016). Vuonna 2016 alkoi Humakin luotsaama Visual Sign News-hanke, joka toteutettiin Albaniassa ja Suomessa. Visual Sign News on uudenlainen visuaalinen, ymmärrettävä ja helposti saavutettava uutispalvelu verkossa. Uutiset tuotettiin visuaalisesti viitottuina, joka on selkomuotoista viittomista. Lisäksi uutisissa käytettiin visuaalista tukea, kuten kuvia ja symboleja, jotka auttoivat katsojaa ymmärtämään uutisen sisältöä. Uutispalvelun kohderyhmänä olivat ne Euroopan alueen lukutaidottomat ja heikkokieliset kuurot, joille on haasteellista saada tietoa perinteisestä viitottuun tai kirjoitettuun kieleen perustuvista uutispalveluista. Hanke oli kolmivuotinen ja päättyi syyskuussa 2019. Rahoittajana toimi Google, joka myönsi 360 000 euroa hankkeeseen. (Röksiä 2016.)

2.2 Tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ja saada kokonaiskuva siitä, millaista yhteistyötä ja minkälaisia toimenpiteitä tarvitaan, jotta voidaan kehittää viittomakielistä uutistoimintaa Kosovossa. Lisäksi opinnäytetyö tuo esille, kuinka Visual Sign News-hankkeen aikana kertynyttä osaamista voidaan hyödyntää Kosovon uutistoiminnan kehittämiseen.

Opinnäytetyö vastaa kysymyksiin

1. Kuinka viittomakielistä uutistoimintaa tulisi lähteä kehittämään Kosovossa?
2. Kuinka Visual Sign News-hankkeessa kertynyttä osaamista voidaan hyödyntää Kosovon viittomakielisen uutistoiminnan kehittämisessä?

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka perustuu dokumentteihin ja asiantuntijahaastatteluihin. Se kerää yhteen eri lähteistä saatuja tietoa muodostaen kokonaiskuvan tutkimastani aiheesta.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa Humakille tietoa siitä, kuinka Kosovossa tulisi kehittää viittomakielistä uutistoimintaa ja kuinka Visual Sign News-hankkeesta saatua osaamista voidaan hyödyntää viittomakielisen uutistoiminnan kehittämisessä. Tuloksia voidaan hyödyntää Humakin kansainvälisen hanketoiminnan suunnittelussa.

3 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön lähtökohtina voidaan pitää YK:n ihmisoikeussopimusta sekä YK:n yleissopimusta vammaisten henkilöiden oikeuksista. Nämä sopimukset yhdessä muodostavat kuuron henkilön ihmisoikeuksien perustan. Molemmista sopimuksista löytyy opinnäytetyön kannalta merkittäviä artikloja tiedonsaannin oikeuksista.

YK:n ihmisoikeussopimus

Ihmisoikeuksista säädetään kansainvälisessä YK:n ihmisoikeussopimuksessa. Sopimuksessa määritellään, että valtioiden tulee kunnioittaa, suojella ja edistää kansalaisten ihmisoikeuksia ja perusvapauksia. Ihmisoikeussopimuksen hyväksyessään ja ratifioidessaan valtio sitoutuu turvaamaan oikeudet, jotka on määritetty sopimuksessa sekä vastaamaan sopimuksessa määritetyistä velvoitteista. Näitä oikeuksia ja velvoitteita valtioiden tulee noudattaa omassa kansallisessa lainsäädännössään. (Suomen YK-liitto 2016.)

YK:n ihmisoikeuksien mukaan tiedonsaanti on ihmisen perusoikeus. Jokaisella ihmisellä on sananvapaus ja oikeus saada tietoa riippumatta siitä mikä on heidän äidinkielenensä tai menetelmä, jonka kautta he vastaanottavat tietoa. (Suomen YK-liitto 2016, artikla 19) Sananvapaudella tarkoitetaan ihmisen oikeutta vastaanottaa, ilmaista tai jakaa tietoa, ajatuksia tai mielipiteitä. Sen tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi kansalaisten vapaan keskustelun ja ajatustenvaihdon esimerkiksi politiikasta, kulttuurista

tai yhteiskunnallisista aiheista. Ihmisoikeuksissa määritellyjä kansalaisoikeuksia voidaan rajoittaa vain lakiin kirjatulla perusteluilla. (Pesonen 2017, 12–13.)

Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista

YK:n ihmisoikeussopimuksen lisäksi tiedonsaannin oikeutta turvaa YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa määritellään, kuinka valtioiden tulisi edistää vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksia ja sen mukaan valtioilla on moraalinen ja oikeudellinen vastuu ja velvollisuus huolehtia, että kaikkien väestöryhmien ihmisoikeudet toteutuvat yhdenvertaisesti. Sen avulla pyritään turvaamaan vammaisten henkilöiden tasapuolinen kohtelu luomalla vammaisten syrjintää kieltäviä säädöksiä ja lakeja. Vammaisten erityistarpeet tulee huomioda ja taata heille samanlaiset mahdollisuudet yhteiskunnalliseen osallistumiseen kuin kaikille muillekin. Vammaisilla henkilöillä tarkoitetaan heitä, joilla on sellainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka voi estää heitä osallistumasta yhteiskuntaan tasavertaisesti muiden kanssa. (Suomen YK-liitto 2016.) Kuurot ovat lainsäädännöllisestä näkökulmasta vammaisia ja näin ollen kuuluvat vammaisyleissopimuksen piiriin.

YK:n yleissopimuksessa mainitaan, että kuuroilla on oikeus omaan kieleen eli viittomakieleen sekä omaan kulttuuriin ja identiteettiin. Näitä asioita korostetaan Vammaisopimuksen artikloissa 2, 9, 21, 24 ja 30. (Mt., 3.) Yleissopimus on ensimmäinen tämän tasoinen dokumentti, jossa viittomakielet määritellään samanarvoisiksi puhuttujen kielten kanssa. Sillä on valtava merkitys kuurojen yhteisölle. (Kuurojen liitto 2016.) Kuurojen kannalta kielellinen saavutettavuus on merkittävä asia, koska vammaisopimuksessa määritellyjen kaikkien oikeuksien toteutuminen on mahdollista vain, jos kielelliset oikeudet toteutuvat. Se on väylä esteettömään ja saavutettavaan maailmaan. Jos kielelliset oikeudet eivät toteudu, voi se johtaa yhteiskunnasta syrjäytymiseen, joka puolestaan aiheuttaa negatiivista kierrettä sekä yksilölle ja sitä kautta yhteiskunnalle. (Kuurojen Liitto 2018, 10.)

Sopimuksen yleisiä periaatteita ovat muun muassa osallisuus ja tehokas osallistuminen yhteiskuntaan, vammaisen henkilön hyväksyminen osana yhteiskuntaa ja erilaisuuden kunnioittaminen, yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä esteettömyys ja saavutettavuus. (Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016, artikla 3.) Sopimuksessa pidetään tärkeänä yleisen tietoisuuden lisäämistä ja ennakkoluulojen

poistamista; yleisellä asennemuutoksella voidaan edistää vammaisten yhteiskunnallista asemaa ja toteuttaa heidän ihmisoikeuksiaan. (Suomen YK-liitto 2016.)

Esteettömyys on yksi tärkeimpiä edellytyksiä, jotta vammaisten oikeudet, yhdenvertaisuus ja yhteiskunnalliset osallistumismahdollisuudet voivat toteutua. Esteettömyydellä tarkoitetaan fyysistä esteettömyyttä ja syrjimätöntä ilmapiiriä eli sosiaalista esteettömyyttä. Kuurojen esteet ovat harvoin fyysisiä esteitä. Yleensä esteet löytyvät tiedon saatavuuden puutteesta. Esteettömyyden ja syrjimättömyyden toteutuminen vaativat aktiivisia toimenpiteitä yhteiskunnalta, vammaisten osallistamista sekä yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Vammaisen henkilön mahdollisuudet mahdollisimman aktiiviseen ja osallistuvaan elämään on turvattava apuvälineillä, palveluilla sekä tarvittaessa erityiskohtelulla. Vammaisen aseman parantamiseksi erityisen tärkeää on häntä itseään koskeva päätöksenteko ja kuulluksi tuleminen. (Suomen YK-liitto 2016.)

Esteettömyys ja saavutettavuus on ympäristön muuntamista kaikille ihmisille sopivaksi. Se on konkreettisten sekä asenteellisten esteiden poistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Haastavinta on poistaa asenteelliset esteet. Usein tiedon puute tai huonot kokemukset voivat olla asenteellisten esteiden syynä. Koulutuksella ja tiedotuksella voidaan korjata ymmärtämättömyyttä ja tietämättömyyttä. Vammaissopimuksen mukaan valtion ja vammaisjärjestöjen tulee järjestää viranomaisille vammaisiin ihmisiin liittyvää koulutusta. Viranomaisten tulee aktiivisesti tukea tätä velvoitetta omilla toimillaan. Yleissopimuksen tavoitteena on lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista. (Kuurojen Liitto 2018, 26.)

Edistääkseen yhdenvertaisuutta ja poistaakseen syrjinnän sopimuspuolten tulee toteuttaa asianmukaiset toimet varmistaakseen kohtuullisten mukautusten tekemisen. (Mt. 27/2016, artikla 5) Kohtuullisella mukautuksella tarkoitetaan asianmukaisia ja tarpeellisia järjestelyjä ja muutoksia, joiden avulla varmistetaan, että vammaisilla on mahdollisuus nauttia ihmisoikeuksia yhdenvertaisesti muiden kanssa. (Suomen YK-liitto.) Maiden tulee tunnistaa ja poistaa saavutettavuuden esteitä esimerkiksi tiedottamiseen, viestintään ja muihin palveluihin liittyen. Tulee järjestää avustajia ja muuta apua kuten oppaita, lukijoita ja viittomakielen tulkkeja helpottamaan julkisten tilojen esteettömyyttä. Lisäksi tulee edistää muita avustamisen ja tukemisen muotoja, joilla voidaan varmistaa tiedon saavutettavuus. Maiden tulee edistää ja kehittää erilaisten

tieto- ja viestintäteknologioita ja -järjestelmiä (myös internet) sekä niiden saavutettavuutta vammaisille henkilöille mahdollisimman alhaisin kustannuksin. (Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016, artikla 9.) Esimerkiksi viittomakieliset tiedotteet viranomaisten verkkosivuilla ja television viittomakieliset ohjelmat ovat keinoja luoda esteetöntä ympäristöä kuuroille. (Kuurojen Liitto 2018, 27.)

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Tässä luvussa kuvaan opinnäytetyön kohderyhmän, Kosovon kuurojen, tiedonsaannin haasteita sekä toimintaympäristön rakenteita. Kuurojen liiton kehitysyhteistyön asiantuntija Inkeri Lahtisen mukaan on olennaista nähdä kokonaisuus ja hahmottaa, kuinka monitahoisesta asiasta on kyse ja millaisen rakenteen päälle viittomakielistä uutistoimintaa mahdollisesti lähdettäisiin kehittämään. On tärkeää ymmärtää, kuinka suuri ja pitkäjänteinen työ vaaditaan, jotta saadaan aikaan kestävä kehitys. Lähtökohtana kaikelle kehittämiselle on, että kohderyhmä tunnistaa tarpeen ja kokee kehittämisen tärkeäksi. Heidän tulee edustaa omia intressejään ja käydä aktiivista dialogia julkishallinnon kanssa, jotta he saavat tarpeensa huomioituksi ja oikeutensa toteutuneeksi. (Lahtinen 2020.)

Kosovon tasavalta sijaitsee Balkanin niemimaalla Etelä-Euroopassa. Kosovo oli aiemmin osa Jugoslaviaa, jonka jälkeen Serbian maakunta. Sisällissodan jälkeen 2000-luvun alussa Kosovoa hallitsi Yhdistyneet kansakunnat, kunnes vuonna 2008 Kosovo julistautui itsenäiseksi valtioksi. Kosovossa on tällä hetkellä noin 1,8 miljoonaa asukasta. (Wikipedia) Kosovon tilastokeskuksen vuonna 2013 julkaistun virallisen tilaston mukaan Kosovossa viittomakieltä käyttävien kuurojen määrä on noin 9500. (Kosovon kuurojen liitto) Puhutaan siis hyvin marginaalisesta ihmisryhmästä.

4.1 Kuurojen tiedonsaannin haasteet ja ihannetilanne

Tiedonsaannin osalta kuurojen haasteet ovat monitahoiset. Kosovon Kuurojen Liitto julkaisi toukokuussa 2010 tutkimuksen raportin ”Report of the status of Deaf people in Republic of Kosovo”. (Kosovar Association of the Deaf & Finnish Association of the Deaf. 2010.) Tutkimus toteutettiin Suomen Kuurojen Liiton tuella. Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa Kosovon kuurojen tiedonsaannin tilannetta. Huomioitavaa on,

että raportissa käytetään Kosovon Kuurojen Liiton 2008 keräämiä haastattelututkimuksen tietoja ja tuloksia, joten osa tiedoista saattaa olla vanhentunutta ja tilanne voi olla nyt jo toinen.

Yhtenä tiedonsaannin esteenä on Kosovon kuurojen viittomakielen heikko taso. Tutkimuksen mukaan vain pieni osa (13%) kokee viittomakielen taitonsa hyväksi. Monet arvioivat sen olevan keskimääräinen tai heikko. Tulos on merkittävä, koska 99% kuuroista pitää viittomakieltä ensimmäisenä kielenään. (Kosovar Association of the Deaf ym. 2010, 28). Viittomakieli on visuaalinen kieli, joka vastaanotetaan näön varassa. Ilmaukset tuotetaan käsien, pään ja kasvojen sekä vartalon liikkeillä. Viittomakieli ei ole kansainvälistä, vaan se on sidoksissa maansa kulttuuriin kuten puhutut kieletkin. Se kehittyy kuurojen yhteisöjen sisällä spontaanisti kommunikaation tarpeeseen. Viittomakielessä on oma sanastonsa, kielioppinsa ja säännöstönsä. Se ei siis kopioi puhuttuja kieliä käsimerkein. Viittomista puhutun kielen sanajärjestyksen mukaisesti kutsutaan viitotuksi puheeksi. (Selin-Grönlund 2019.)

Kielen oppimisessa suurena haasteena on jo syntymästä alkanut omakielisen ympäristön puute. Perheessä ei ole yhteistä kieltä, eikä heillä ole mahdollisuutta saada viittomakielen kotiopetusta. (Lahtinen 2020.) Kuuroilta lapselta puuttuu luonnollinen ympäristö, jossa hän voi oppia viittomakielen. Kuurojen koulut ovat paikkoja, joissa kuurot ihmiset yleensä kohtaavat ensimmäistä kertaa muiden kuurojen kanssa. Koulussa he ovat ensimmäistä kertaa päässeet viittomakieliseen ympäristöön ikätoverien parissa ja kokevat kulttuurisen ja kielellisen kollektiivin, jota he eivät saavuta perheen tai paikallisen yhteisön kautta. Tällöinkin viittominen tapahtuu pääasiassa muiden lasten kanssa. Opettajien viittomakielen taidon taso on erittäin heikko, joten lapset eivät saa tarvitsemaansa kielen mallia aikuisilta. (Kosovar Association of the Deaf ym. 2010, 5, 15, 16, 24-25.)

Suurin este tiedonsaannille on lukutaidottomuus. Kosovossa 98% kuuroista on lähes tai kokonaan lukutaidottomia. Syynä kuurojen korkeaan luku- ja kirjoitustaidottomuuteen voidaan ajatella johtuvan opettajien viittomakielen taidon puutteesta. Kosovon kuurojen koulutuksessa suositaan puheen ja viittomien käyttöä samanaikaisesti. Tämä samanaikainen viestintä ei kuitenkaan ole tehokasta kummankaan kielen oppimisessa. Ihanteena olisi, että kuurojen opetus tapahtuisi viittomakielellä. Kosovon kuurojen koulujen ympäristö ei anna kuuroille riittävän hyvää luku- ja kirjoitustaitoa

eikä optimaalisia mahdollisuuksia saavuttaa maksimaalista akateemista ja sosiaalista kehitystä. Asianmukaisen koulutuksen puute vie kuuroilta mahdollisuuksia yhteiskunnan muilla areenoilla. (Kosovar Association of the Deaf ym. 2010, 22, 24–25, 28–29.)

Monille viittomakielen tulkin käyttäminen on ainoa kanava saada tietoa. Viittomakielen tulkkauksen rajallinen saatavuus estää kuuroja pääsemästä Kosovon valtaväestön pariin. Tutkimuksen mukaan he eivät pysty nauttimaan edes perusoikeuksista. (Kosovar Association of the Deaf ym., 30, 34.) Sitten tulkkaukspalvelu on saatu valtion rahoittamaksi toiminnaksi. Vuodesta 2016 alkaen kuuroilla on oikeus maksuttomaan viranomaistulkkaukseen. Työn alla on lain laajennus kaikkeen tulkkaukseen. (Lahtinen 2020)

Viittomakielisen viestinnän saatavuus Kosovossa

Kosovossa valtion ja muun julkishallinnon taholta viittomakielistä tiedotusta ei ole oikeastaan ollenkaan. Poikkeuksena on vaalien yhteydessä neljän vuoden välein valtion kanavilla ja muilla tv-kanavilla esitettävä viittomakielinen tiedotusvideo, jossa kerrotaan muun muassa äänestämiseen liittyviä käytänteitä. Kuuleviin verrattuna kuuroilla henkilöillä ole mahdollisuuksia saada riittävästi tietoa lähialueen ja maailman tapahtumista. Mahdollisissa kansallisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa kuurot jäävät joko täysin ilman tietoa tai saavat sen viiveellä verrattuna kuuleviin kansalaisiin. Myös viranomaisten tiedotukset esimerkiksi lakimuutoksista eivät nykyisellä tiedottamisella tavoita kuuroja, koska sitä ei ole mahdollista saada ymmärrettävällä kielellä. (Äärynen 2019, 43–44.)

Kosovossa kansallisella uutiskanavalla valtaväestölle esitetään uutisia, jotka ovat osittain suunnattu myös kuuroille. Varsinainen uutislähetys on 30 minuutin pituinen, mutta siitä tulkataan vain puolet, jolloin käsitellään alueellisia aiheita. Uutisten toiset 15 minuuttia käsittelevät maailman uutisaiheita, mutta tätä osuutta ei tulkata lainkaan. Näistä uutisista kuurot jäävät kokonaan ulkopuolelle. Tulkkauskielenä ovat kansallinen viittomakieli ja viittojana on kuuleva viittomakielen tulkki. Haasteena näissä kuitenkin on se, että niillä kuuroilla, joilla on lukutaidoissa puutteita, on myös vaikeuksia ymmärtää puhuttuun kieleen perustuvia tulkkauksia. He saattavat ymmärtää uutisista käsiteltävän aiheen, mutta uutisen yksityiskohdat jäävät epäselviksi. On myös oletettavaa, että osa kuuroista ei ymmärrä niitä lainkaan. (Äärynen 2019, 44–45.) Myös

kansalaissivistyksen aukot heikon koulutustason vuoksi voivat vaikuttaa siihen, että uutisten sisällön ymmärtäminen on vaikeaa (Lahtinen 2020).

Sosiaalisen median kehittymisen ja saavutettavuuden ansiosta kuurojen tiedonsaannin mahdollisuudet ovat muuttuneet melkoisesti, koska nykyisin sosiaalisen median kautta viittomakielinen viestintä on helppoa. Tutkimuskyselyn mukaan näyttäisi siltä, että ainakin suurimmalla osalla kaupungeissa asuvilla kuuroilla on käytössään Internet-yhteys. Käytetyimpiä sosiaalisen median kanavia ovat Facebook ja WhatsApp. Tämä tuo kuuroille lisää mahdollisuuksia saada monipuolisemmin tietoa. Esimerkiksi aiemmin kuuron oli tietoa saadakseen mentävä paikallisen kuurojen yhdistyksen kokouksiin ja tapaamisiin paikan päälle tai mahdollisesti hän sai sen henkilöltä, joka oli kokouksessa ollut. Nykyisin kuurojen paikallisyhdistykset voivat tiedottaa jäseniään myös sosiaalisen median kautta, eivätkä kuurot ole enää niin riippuvaisia yhdistysten tapaamisissa ja kokouksista saaduista tiedoista. (Äärynen 2019, 43.)

YK:n vammaissopimus velvoittaa tunnistamaan saavutettavuuden esteet ja poistamaan niitä asianmukaisesti. Vaikka YK:n vammaissopimus on voimassa Kosovossa, voidaan päätellä, etteivät edes perusvelvoitteet kuurojen tiedonsaannin takaamiseksi toteudu. Voidaan ajatella, etteivät valtiot todellisuudessa ole tunnistaneet saavutettavuuden esteitä ja kuurojen tarpeita, eivätkä näin ollen ole ryhtyneet tarvittaviin toimiin. Luultavasti tämä johtuu viittomakielen asemasta valtiossa sekä valtion ja kuuroja kansalaisia edustavien organisaatioiden ihmisoikeuksiin perustuvan yhteistyön puuttumisesta. (Äärynen 2019, 45–46.)

Kuurojen tiedonsaannin ihannetilanne

Kuuroilla tulisi olla kuulevien kanssa yhdenvertainen mahdollisuus tiedonsaantiin. Valtion ja viranomaisten ohjeistukset, tiedotteet ja lainsäädäntö olisi saatavilla ajantasaisesti päivitettynä valtion verkkosivuilla viittomakielelle käännettynä. Häiriö- ja poikkeustilanteissa valtion tv-kanavien uutislähetysten yhteyteen olisi saatava vähintään viittomakielinen tulkkaus. (Äärynen 2019, 52.)

Ihannetilanteessa kuuroilla olisi mahdollisuus seurata uutisia reaaliaikaisesti. Uutiset olisivat kuurojen itsensä toimittamia. He tuottaisivat selkeää ja visualisoitua kansallista viittomakieltä. Tähän liitettäisiin kuvat, jotka tukevat ymmärrettävyyttä. (Visual Sign News 2019.) Uutiset pitäisivät sisällään tärkeimmät lähialueen ja maailman uuti-

set. Myös maailmanlaajuisen kuurojen yhteisön uutiset kiinnostavat Uutiset näytettäisiin valtion tv-kanavalla, jolloin se olisi kuuleviin verrattuna tasavertaista. Samalla kuurojen olemassaolo, tarve omaan kieleen ja visualiseen viestintään tulisi paremmin kuulevien tietoisuuteen. Muina vaihtoehtoina olisi valtion tukema viittomakielinen tv-kanavaa tai internetin kautta lähetettävät uutiset. Näissä vaihtoehdossa tosin vaarana on se, että sitä seuraisivat vain kuurot henkilöt, jolloin tietoisuus kuuroista ja viittomakielestä kuulevien keskuudessa ei lisääntyisi. (Äärynen 2019, 52.)

4.2 Kosovon kuurojen yhdistys

Kielimuurin vuoksi kuurojen on vaikea kiinnittyä muuhun yhteiskuntaan ja esimerkiksi työllistyminen on hankalaa. Tästä syystä kuurojen yhdistyksillä on suuri merkitys kuurojen elämänlaadulle. Kuurojen yhdistyksen jäsenyyden ansiosta he voivat olla osa yhteisöä, vaihtaa ajatuksia ja kokemuksia muiden kanssa ja saada tietoja muilta henkilöiltä. Yhdistyksessä he saavat tukea toisiltaan ja se auttaa ylläpitämään sosiaalista verkostoa. Suhteellisen suuri määrä Kosovon kuuroista on paikallisyhdistysten jäseniä, joita Kosovossa on yhteensä 12. (Kosovar Association of the Deaf ym., 5, 7.)

Kosovon Kuurojen Liitto on perustettu vuonna 2007 Suomen Kuurojen Liiton asiantuntijoiden tuella. Sen tarkoituksena on toimia keskusjärjestönä paikallisille yhdistyksille. Kosovon Kuurojen Liitto on jäsenpohjainen järjestö eli kuurojen yhteisön jäsenet itse määrittävät liiton toiminnan ja tärkeimmät prioriteetit. Kuurojen Liitossa on 100% kuuro hallitus ja siellä työskentelee 10 henkilöä, josta vain kolme on kuulevaa. Heistä kaksi työskentelee tulkkeina ja assistentteina sekä yksi vaikuttamistyössä. Myös paikallisyhdistykset ovat kuurojen johtamia. Verrattuna moniin muihin Kosovon vammaisjärjestöihin, Kuurojen Liitto on vahvimmin jäsenistöä edustava ja demokraattisesti läpinäkyvin järjestö. (Lahtinen 2020.)

Kuurojen Liiton tavoitteena on kehittää kuurojen tarvitsemia palveluja ja edistää niiden saatavuutta, tukea kuuroja yhteiskunnan jäseneksi niin, että kuurojen yhteisö olisi tasa-arvoinen osa yhteiskuntaa ja heillä olisi samat elinolot kuin muilla kansalaisilla. Järjestö työskentelee muun muassa kuurojen koulutuksen parantamiseksi, palvelujen tarjonnan ja työllistymisen edistämiseksi sekä tekee viittomakielen tutkimusta. Se tarjoaa tietoa kuurojen kulttuurista ja viittomakielestä kuurojen lasten perheille, yhteiskunnalle ja viranomaisille sekä viittomakielen asiantuntijuutta tulkkaustoiminnan kehittämiseen. (Kosovon kuurojen liitto.)

4.3 Kehitysyhteistyö

Suomen Kuurojen Liitto aloitti Kosovossa kehitysyhteistyön vuonna 2003. Kuurot oli valtion taholla tunnistettu ja he saivat vammaisille tarkoitettua rahallista avustusta, mutta viranomaistaholla ei tunnistettu kuurojen kielellisiä oikeuksia, eikä ollut kuurojen kielellisiin oikeuksiin liittyviä toimenpiteitä. Kosovossa oli paikallisyhdistyksiä, mutta Kosovon Kuurojen Liittoa ei ollut vielä olemassa. Kommunistisessa perinteessä järjestöt olivat valtion instituutteja ja niiden tehtävänä oli tuottaa kuuroille kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaa. Järjestöt olivat kuulevien vetämiä ja kuurot kohderyhmänä. Kuurot eivät tiedostaneet, että heillä itsellään voisi olla jokin muu rooli yhdistyksessä. Tähän lähtökohtaan lähdettiin rakentamaan kuurojen itsensä johtamaa ja demokraattisesti hallitsemaa järjestöä. (Lahtinen 2020.)

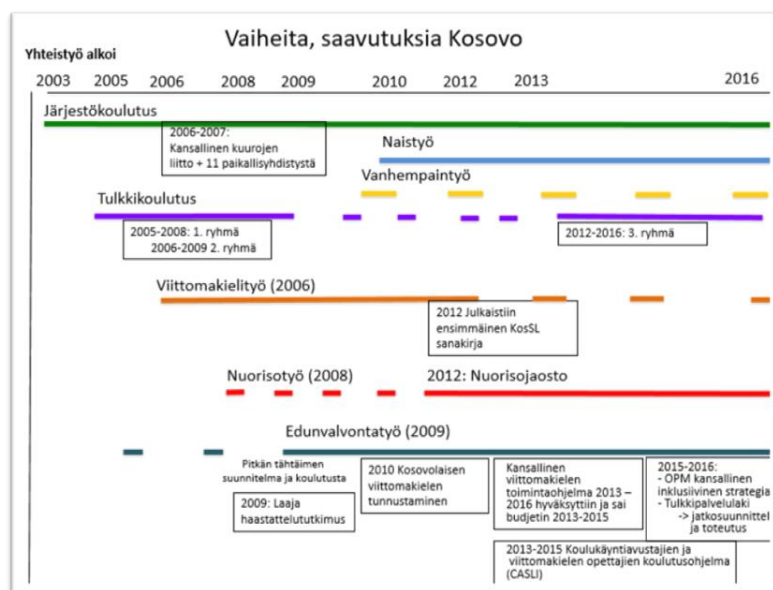
Kehitysyhteistyön alussa käynnistyi järjestökoulutus, jossa käsiteltiin yhdistysten perusasioita kuten hallituksen, sihteerin ja puheenjohtajan tehtäviä ja vastuuasioita. Koulutuksen ansiosta tietoisuus, osaaminen ja kyvyt ovat lisääntyneet ja kuurot pystyvät itse organisoimaan järjestöä ja toteuttamaan edunvalvontatyötä viemällä asioitaan valtion tietoisuuteen. (Lahtinen 2020.) Työtä on tehty muun muassa viittomakielityön ja kielen tutkimuksen parissa, jonka tuloksena on julkaistu Kosovon viittomakielen sanakirjoja. Myös tulkikoulutuksen kehittäminen ja tulkkauspalveluiden saaminen valtion rahoittamiseksi ovat olleet kehittämisen kohteena. Lisäksi on toteutettu koulutusohjelma, jossa on koulutettu kuuroja viittomakielen kouluttajiksi ja koulunkäyntiavustajiksi. (Kosovon Kuurojen Liitto.)

Järjestökoulutukseen on saatu mukaan myös naisia ja nuoria, joille on tarjolla omaa toimintaa. Nuorten erityisosaston tavoitteena on parantaa nuorten valmiuksia kouluttamalla heitä esimerkiksi kuurojen kulttuurista, identiteetistä, viittomakielestä ja kuurojen nuorten oikeuksista. Liitto pyrkii lisäämään kuurojen nuorten lukumäärää yhdistyksessään ja edistämään kuurojen nuorten aktiivista osallistumista erilaisiin toimiin paikallisissa yhdistyksissä, nuorten sisällyttämiseen paikallisiin hallituksiin ja nuorten parempaan edustukseen kuurojen liiton päätöksentekoprosesseissa. (Mt.)

Naisten työryhmän tavoitteena on edistää naisten oikeuksia ja heidän osallistumistaan päätöksentekoon tarjoamalla koulutusta heidän oikeuksistaan, vaikutusmahdollisuuksiensa, terveytensä lisäämiseksi ja osallistumisen lisäämiseksi paikallisissa yhdistyk-

sissä. Lisäksi naisten työryhmä tukee ja motivoi kuuroja naisia osallistumaan paikallisten yhdistysten ja kansallisten yhdistysten hallituksiin ja lisäämään heidän määräänsä erilaisissa toiminnoissa. Kosovon kuurojen yhdistyksen tavoitteena on tehdä kuuroista naisista tulevaisuudessa tasavertainen osa kuurojen yhteisöä. (Mt.)

Vuonna 2010 Kosovon kuurojen liitto julkaisi tutkimuksen raportin ”Report of the status of Deaf people in Republic of Kosovo”. (Kosovar Association of the Deaf ym. 2010.) Tutkimus toteutettiin Suomen Kuurojen Liiton ja Suomen ulkoasiainministeriön tuella. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää ja kuvata kuurojen kielellisten oikeuksien tilannetta Kosovossa kuten kuurojen koulutustilannetta, mahdollisuutta olla vuorovaihtuksessa ja käyttää palveluita. Raportissa arvioidaan niitä haasteita ja ongelmia, joita kuuroilla on tiedonsaannin saavutettavuudessa, ja tuodaan esille suosituksia toimenpiteistä, joita Kosovon olisi toteutettava tarjotakseen kuurojen yhteisölle yhtäläisten mahdollisuudet kaikilla elämän aloilla. Suositusten mukaan Kosovon tulisi tunnustaa viittomakieli virallisella päätöksellä tai muulla virallisella säädöksellä sekä velvoittaa valtion instituutiot tarjoamaan viittomakielistä palvelua. Kuurojen koulutusprosessia tulisi parantaa opettajien koulutuksella sekä viittomakielisen koulutuksen kehittämisellä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarjontaa tulisi myös parantaa. Valtion tulisi osoittaa näihin varoja. (Kosovar Association of the Deaf ym., 5, 35.) Työ tuotti tulosta ja vuonna 2010 valtio tunnusti Kosovolaisten viittomakielen viralliseksi kieleksi (Kuurojen liitto 2016).

Kuvio 1: Kehitysyhteistyön vaiheita Kosovossa. Kuva: Kuurojen liitto 2016.

4.4 Edunvalvontatyö

Edunvalvontatyön ja vaikuttamistyön lähtökohtana on, että kansalaisyhteiskunta järjestäytyy ja edustaa omia intressejään. Ensimmäinen askel edunvalvontatyössä on tietoiseksi tuleminen. Kouluttamalla, tiedottamalla ja muilla toimenpiteillä pyritään siihen, että kuurot tiedostavat omat oikeutensa ja tarpeensa. Heidän täytyy kokea asia itselleen tärkeäksi, tavoittelemisen arvoiseksi ja määritellä se omaan toimintastrategiaan tavoitteeksi. Vain näin voidaan saada aikaan kestävä kehitys. Kuurojen liiton edustajat tarvitsevat koulutusta ja vahvaa asiantuntijatukea siihen, mitä, minne, kenen kanssa, kuinka ja vaikuttamistyötä tehdään. Vaikuttamistyötä tekevien tulee kyetä todentamaan oikeuksien toteutumisen esteet asiantuntevasti, kehittää ja perustella niiden poistamiseen toimivia ratkaisuja. Julkishallinnon kanssa voidaan näistä ryhtyä käymään dialogia sen jälkeen, kun riittävät perustiedot ja – taidot ovat kehittyneet. (Lahtinen 2020.)

Kosovon kansallinen vammaisstrategia 2013–2023 (National strategy on the rights of persons with disabilities in the republic of Kosovo 2013-2023) on asiakirja, jonka tavoitteena on parantaa vammaisten nykyisiä olosuhteita. Nykyisen tilanteen parantamiseksi strategiassa on määritelty strategiset tavoitteet, jotka yksityiskohtaisesti määritellään konkreettisilla toimilla. Kustakin toiminnasta vastaavilla laitoksilla on tarkka aikataulu ja budjettikohta strategian toteuttamista koskevassa toimintasuunnitelmassa määriteltyjen toimien kattamiseksi. Strategia toimii suuntaviivana Kosovon instituutioille heidän pyrkiessään toimimaan syrjimättömien periaatteiden mukaisesti, Tavoitteena on parantaa elämänlaatua ja hyvinvointia sekä varmistaa täysimääräinen ja tehokas osallistuminen ja kaikenlainen osallisuus yhteiskunnassa. (Republic of Kosovo 2013.)

Vammaisstrategiassa on edustettuna kaikki Kosovon vammaisjärjestöt. Myös Kosovon Kuurojen Liitto on ollut mukana muokkaamassa vammaisstrategiaa ja vaikuttanut sen sisältöön. Dialogi, jossa kansalaisyhteiskunta käy keskustelua viranomaistahojen kanssa oikeuksien toteutumisesta kutsutaan ihmisoikeusperustaiseksi lähestymistavaksi. Kansalaisyhteiskunta määrittelee tarpeensa ja prioriteettinsa, tuo ne esille ja edellyttää viranomaisen ja julkisen sektorin reagoimaan niihin. (Lahtinen 2020.)

Julkishallinnon kanssa käydään aktiivista dialogia, jotta saadaan tarpeet huomioiduksi ja oikeudet toteutuneeksi. Julkishallinto on saatava vakuuttuneeksi asian tärkeydestä.

Kun asia on kirjattu dokumenttiin, täytyy huolehtia, että valtio järjestää toiminnalle rahoituksen ja toteuttaa sovittuja toimenpiteitä. Toteutuminen on riippuvainen muun muassa kustannuksista ja siitä, miten toimenpiteet ovat käytännössä toteutettavissa. On huomattava, että operoidaan maassa ja kontekstissa, jossa kenelläkään ei ole osaamista eli luodaan täysin uutta molemmille osapuolille. Länsimaissa hallituksella on valmiit koneistot lähteä käynnistämään heille asetettuja velvoitteita. He käynnistävät osaamisen hankkimisen tai ostavat palvelua siltä asiantuntijataholta, joka asian hallitsee. Yleensä vaadittavaa osaamista on tarjolla. Kosovossa ei ole tarjolla tällaista osaamista, vaan on lähdettävä alkutekijöistä. (Mt.)

Kuurojen Liiton edustajat käyvät jatkuvaa dialogista prosessia, jotta oikeudet toteutuvat. Sen lisäksi pääministerin kanslian alaisuudessa toimivan vammaisneuvoston tehtävänä on vahtia, että heikossa asemassa olevien ryhmien kuten vammaisten, kielivähemmistöjen ja naisten, ihmisoikeuksia edistävät asiat toteutuvat. Vammaisneuvosto valvoo ja seuraa vammaisstrategian toimeenpanoa ja raportoi sen puutteista säännöllisesti. Vammaisneuvoston tulisi kokoontua vähintään puolivuositain ja raportoida edistymisestä vuosittain. Vammaisneuvosto voi vaatia kaikilta eri ministeriölinjoilta selvitykset siitä, kuinka ne ovat toimeenpanneet toimintaohjelmassa sovittuja asioita. Myös vammaisjärjestöjä tulee kuulla. Samalla tulisi suunnitella seuraavan vuoden tavoitteita. (Mt.)

Opetuksen kehittäminen on ollut kuurojen liiton yksi pitkän tähtäimen prioriteetti. Opetuksen laatu on heikko, josta osoituksena on muun muassa lukutaidottomuus. Tavoitteena on kehittää opettajien viittomakielen taitoa ja saada opetus viittomakieleksi. Tulkkauspalvelu on kirjattu vammaisstrategiaan, mutta sen toteutus on kesken. Kosovon Kuurojen Liitolla taidot ovat kehittyneet ja heillä on taitoja toteuttaa edunvalvontaa opetuksen ja tulkkipalveluiden saralla, mutta se vaatii edelleenkin Suomen Kuurojen Liiton antamaa tukea. Operoiminen sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kanssa on tuttua, ja sinne on muodostunut lämpimät - jopa henkilökohtaiset yhteistyövälit. (Mt.)

5 VISUAL SIGN NEWS-HANKE

Kuurojen henkilöiden tiedonsaannin haasteet ovat monitahoisia ja sen edistäminen hyvin laaja kokonaisuus. On tärkeää, että alalla toimivat henkilöt ja organisaatiot kohtaavat ja yhdistävät vahvuutensa ja osaamisensa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Kehittämistyötä tehdään usein erilaisten hankkeiden avulla. (Äärynen 2019, 54.) Kuurojen asioita hoitavat kuurojen organisaatiot, edustus- ja eturyhmät. Ne ovat useimpien voittoa tavoittelemattomia järjestöjä, joilla on hyvin vähän resursseja muuttaa nykyistä tilannetta. (Visual Sign News 2019.) Rahoitusta voidaan hakea esimerkiksi EU:lta. Myös erilaiset säätiöt ja suuryritykset saattavat rahoittaa hanketoimintaa, joka edistää kielellistä saavutettavuutta. (Äärynen 2019, 54)

5.1 Taustat ja tavoitteet

Kehittämishankkeesta yksi esimerkki on Visual Sign News-hanke, joka toteutettiin Albaniassa ja Suomessa vuosina 2016-2019. Hanketta johti Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak). Humakin kumppaneina hankkeessa olivat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (Xamk) ja viittomakielialan yritys Viparo sekä Albanian Kuurojen Liitto ANAD. Hankkeen toteuttamiseksi tarvittiin monialaista osaamista ja jokainen hankkeen toimijoista toi oman asiantuntijuutensa ja osaamisensa, joiden avulla kehitystyö saatiin vietyä eteenpäin menestyksekkäästi. Rahoitus saatiin Googelta, joka myönsi 360 000 euroa hankkeeseen. Googlen myöntämä rahoitus oli osa yhtiön Digital News Initiative -ohjelmaa, jonka tarkoituksena on tukea korkealaatuisia journalistia ja kehittää elinvoimaisempaa uutisekosysteemiä teknologian ja innovoinnin keinoin. (Röksä 2017.)

Visual Sign News on uudenlainen visuaalinen, ymmärrettävä ja helposti saavutettava uutispalvelu verkossa (<https://www.facebook.com/visualsignnews/>). Uutispalvelun kohderyhmänä olivat ne Euroopan alueen lukutaidottomat ja heikkokieliset kuurot, joille on haasteellista saada tietoa perinteisestä viitottuun tai kirjoitettuun kieleen perustuvista uutispalveluista. (Röksä 2016.) Erityisesti uutispalvelu sopi niille kuuroille, jotka ovat (lähes) kokonaan lukutaidottomia tai niille, jotka eivät osaa omaa kansallista viittomakieltä riittävän hyvin. Multimodaalisessa uutispalvelussa yhdistyivät osa-alueet, jotka edistivät ymmärrettävyyttä kuten selkeä visuaalinen viittominen, kuvallinen

ilmaisu ja lyhyet tekstit. (Äärynen 2019, 10–11, 51.) Perusajatuksena Visual Sign News-hankkeessa oli yhdenvertaisuuden edistäminen ja tiedonsaannin mahdollistaminen.

5.2 Kehittämisprosessi

Hanke aloitettiin vuonna 2016, jolloin verkkokyselyn pohjalta suunniteltiin ensimmäinen prototyyppiversio keväällä 2017. Sitä testattiin testiryhmän kanssa ja uutisprosessi kehitettiin saatujen palautteiden perusteella. Samalla aloitettiin myös tarvittavien toimintaympäristöjen kehittäminen. Albaniaan perustettiin uutisstudio Albanian Kuurojen liiton ANADin toimitiloihin, johon hankittiin tarvittava välineistö kuten tietokoneet, kamerat ja valot. Haastatteluiden kautta löydettiin sopivat uutisankkurit uutistuotantoa varten. Uutisankkureiksi valikoitui kolme albanialaista kuuroa henkilöä. Tarvittavien tekijöiden, tilojen ja välineistön hankinnan jälkeen aloitettiin uutisankkureiden kouluttaminen työtehtäviin ja perehdytys välineiden käyttöön. Hankkeen aikana uutisankkurit saivat teknistä koulusta mm. kuvaamiseen, editointiin ja tarvittavien ohjelmien käyttöön. Lisäksi he saivat koulutusta kansainvälisen viittomisen kääntämisestä ja viittomakielestä ja he oppivat käsitteitä viittomakielestä ja analysoimaan ja ilmaisemaan itseään selkeällä viittomisella. Hankkeen aikana uutisankkurit opiskelivat myös albanian kieltä lähes 250 tuntia. (Äärynen 2019, 17)

Hankkeen aikana toteutettiin useita käyttäjätutkimuksia, joiden avulla toimintaa kehitettiin haluttuun suuntaan niin, että se palvelisi mahdollisimman hyvin kohderyhmää. Kyselyissä selvitettiin muun muassa kokemuksia uutisista ja mobiililaitteissa toimivien nettisivustojen käytettävyydestä. Myöhemmin kyselytutkimusta varten luotiin VISN research-ryhmä, johon kuului viidestä Balkanin maasta (Albania, Kosovo, Makedonia, Montenegro ja Serbia) kustakin yksi oman maansa edustaja. Ryhmän tehtävänä oli kerätä tietoa uutisten ymmärrettävyydestä ja siitä, mistä aihealueista kohderyhmä haluaisi nähdä uutisia. Myöhemmin tutkimusryhmä toteutti tutkimuskyselyn, jossa selvitettiin Visual Sign Newsin ymmärrettävyyttä ja vaikutuksia kohderyhmään esimerkiksi tietoisuuden lisääntymistä. (Mt., 19)

5.3 Tuotantoprosessi

Viparon ja Humakin vastuulla on ollut uutisten etsiminen ja toimittaminen. Uutislähteenä on hyödynnetty muita uutistoimituksia kuten esimerkiksi YLE, BBC tai CNN. Viparon tulkit käänsivät ja videoivat uutisen kansainväliselle viittomiselle. Seuraavassa

vaiheessa video lähetettiin eteenpäin Albaniaan, jossa sikäläiset uutistoimittajat tekevät loppukäännöksen. Koska ANADin uutistoimittajat olivat luku- ja kirjoitustaidottomia, oli heidän mahdotonta itse etsiä ja tulkita kirjoitettuja uutisia. Näin ollen päädyttiin siihen ratkaisuun, että uutisten etsiminen ja toimitus alustettiin Suomessa. ANADin uutistoimittajat viittoivat uutisen käyttäen visuaalista ja selkeää viittomista. Usein tässä vaiheessa tehtiin yhteistyötä Viparon tulkkien kanssa tai hankkeessa työskennelleen viittomakielisen kulttuuritulkin kanssa, joka tarvittaessa selvensi, mitä uutisessa tarkalleen kerrotaan. Tärkeää on, että uutisten toimittajat todella ymmärtävät uutisen sanoman, jotta he voivat sen uskottavasti viittoa julkaistavaa materiaalia varten. Haasteena voi olla usein esimerkiksi se, että toimittajat luku- ja kirjoitustaidottomuuden vuoksi eivät ole saaneet tietoa maailman tapahtumista, jonka seurauksena monia käsitteitä tai asiayhteyksiä saattaa puuttua heidän sanavarastostaan tai maailmankatsomuksestaan. (Äärynen 2019, 16–18.)

Kun ANADin uutistoimittajat olivat viittoneet uutisen videolle, lähetettiin se Xamk:iin, jossa video editoitiin ja uutiseen lisättiin grafiikat. Sen jälkeen uutinen on valmis julkaistavaksi. Video julkaistiin Visual Sign Newsin omilla Facebook-sivuilla sekä YouTube-kanavalla. Video löytyi myös Visual Sign Newsin omilta verkkosivuilta, mutta käytännössä huomattiin, että siellä kävijämäärät ovat hyvin vähäiset. Parhaiten kohderyhmän tavoitti Facebook. Hankkeen päättyessä 1.9.2019 Visual Sign Newsin Facebook-sivuilla oli yli 11 000 seuraajaa. Uutisia julkaistiin kahden - kolmen uutisen viikkovauhdilla. (Mt., 17)

Kuvio 2: VISN-uutistoimituksen prosessi sarjakuvana esitettynä. Kuva: Ilpo Koskela.

Uutisaiheita oli yhteensä kuudesta eri aihealueesta: politiikka, maailman tapahtumat, ympäristö, urheilu, elämäntapa ja tulevaisuuden näkymät. Kuurojen yhteisöön liittyvät uutiset olivat erityisen suosittuja. (Mt., 17)

Kuvio 3: Kooste Visual Sign News -uutisten uutiskategorioista ja niitä symboloivista infografiikoista. Kuva: Suvi Pylvänen, Xamk.

Koska tavoitteena oli, että hankkeen päätyttyä Albaniassa kyetään itsenäisesti jatkaamaan uutistuotantoa, lisättiin paikallisten työntekijöiden koulutusta. Työntekijät saivat hankkeen loppupuolella koulutusta symbolikuvien tekemiseen sekä editointiin. Koulutuksen toteutti Xamkin asiantuntija sekä asiantuntijayritys Mediapalo. Mediapalo on erikoistunut viittomakieliseen videotuotantoon, joten kommunikointi uutisankkureiden kanssa sujui vaivattomasti etäyhteydellä ja lähikoulutuksissa, jotka pidettiin Albaniassa. Kesäkuusta 2019 lähtien ANADin uutistiimi toteuttivat uutisten editoinnin itse. Viimeinen uutinen julkaistiin 1.9.2019. Jotta uutistoimitusta pystyttäisiin kokonaisuudessaan toteuttamaan Albaniassa, tarvitaan uutistiimiin luku- ja kirjoitustaitoinen henkilö, jotta kirjallisten uutisten etsiminen ja toimittaminen olisi mahdollista. Myös tekijänoikeuksiin liittyvät asiat kuten julkaisulupien tarkistamiset vaativat lukutaitoisen henkilön. (Äärynen 2019, 17–18.)

5.4 Vaikutukset ja kehittäminen

On selvää, että Visual Sign News tyyppistä uutistoimintaa tulisi edelleen kehittää. Visual Sign News-konseptia voidaan soveltaa kansallisella tasolla ympäri maailmaa, jotta uutiset tavoittavat myös ne kuurot, jotka eivät osaa lukea ja jotka eivät ole niin sujuvia omassa viittomakielellään. (Visual Sign News 2019.) Visual Sign News-uutisten koettiin soveltuvan erityisesti niille kuuroille, jotka ovat lukutaidottomia ja joiden viittomakielen taito ei ole riittävä. Se soveltuu hyvin myös niiden maiden kuuroille, joilla ei ole omaa viittomakielistä uutistarjontaa. Lisäksi se voi toimia täydentävänä palveluna muun viittomakielisen uutistarjonnan ohessa. (Äärynen 2019, 55)

Hankkeen loppupuolella tehdyssä tutkimuskyselyn vastausten mukaan Visual Sign Newsin uutisia pidettiin ymmärrettävinä, laadukkaina ja informatiivisena. Selkeän viittomisen, eleiden ja ilmeiden käytön sekä kuvien käytön yhdistelmän koettiin tukevan ymmärtämistä. Joidenkin mukaan viittomista oli vaikea ymmärtää, mutta kuvat auttoivat ymmärtämisessä. Toisaalta tuloksissa kävi myös ilmi, että joillekin kuvien symbolinen merkitys oli vaikea ymmärtää. Vaikka joillakin oli hankaluuksia ymmärtää uutisia, halusivat he silti katsoa uutisia. Ne, joilla on vähiten viittomakielen taitoja, eivät välttämättä ymmärrä kaikkea. Mutta se, että joku tarjoaa heille mahdollisuuden ymmärtää uutisia, antoivat arvokkuuden tunteen ja tunteen siitä, että heidät otetaan huomioon. ”VISN-uutiset ovat vaikuttaneet minuun positiivisesti. On ollut ilo tutustua ja ymmärtää uutiset. Tunnen olevani yhtäläinen kuulevien kanssa tietoon pääsyssä ” totesi yksi kohderyhmän jäsen toukokuussa 2019. (Visual Sign News 2019.)

Hankkeen aikana valmistettiin VISN – How to produce visual sign news -käsikirja, joka sisältää tietoa ja ohjeita uutisten toimittamisesta, tuotantoon ja uutisten julkaisuun. Käsikirja on kaksikielinen (kansainvälinen viittominen ja selkeä englannin kieli) ja se on verkkopohjainen. Käsikirjaa on tarkoitus markkinoida erityisesti Balkanin alueen ja Itä-Euroopan kuurojen liitoille ja sen tavoitteena on edistää Euroopan alueen kuurojen mahdollisuutta saada tietoa maailman tapahtumista ymmärrettävässä muodossa.

Visual Sign News-hankkeen aikana ollaan koulutettu uusia taitoja kuuroille ja kuuleville henkilöille. Heitä voidaan käyttää kouluttajina ja resurssihenkilöinä muissa projekteissa tulevaisuudessa. Hankkeen aikana on rakennettu 3D-animaatio kuvakirjasto,

jossa on mm. maakartat, liput ja kuvakkeet. Näitä voidaan käyttää tulevaisuudessa uutisten tuottamisessa. Kuvapankista löytyy yli 290 kuvaa. (Visual Sign News 2019.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvaan laadullista tutkimusta tutkimuksen menetelmäsuuntauksena sekä opinnäytetyön aineiston keruuta ja analysointia.

6.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, kuinka viittomakielistä uutistoimintaa voidaan lähteä kehittämään Kosovossa ja kuinka Visual Sign News-hankkeessa saatua osaamista voidaan hyödyntää uutistoiminnan kehittämisessä. Tutkimukseni aihe on hyvin spesifi, eikä siitä ole saatavilla laajasti tietoa. Tästä syystä olen valinnut menetelmäksi laadullisen tutkimuksen. Pääsääntönä on, että mitä vähemmän aiheesta tiedetään, sitä todennäköisemmin tutkimus on nimenomaan laadullinen. (Tuomi & Sarajarvi 2018.)

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ilmiön kuvaaminen, toiminnan ymmärtäminen tai mielekkään tulkinnan antaminen jollekin ilmiölle. (Mt.) Laadullinen tutkimus ei pyri yleistykseen, vaan pyrkii saamaan aiheesta mahdollisimman paljon irti ja ymmärtämään sitä syvällisemmin. Sen avulla on mahdollista pureutua syvälle aiheeseen ja joustava tutkimusote mahdollistaa syvällisen analyysien laatimisen. Tyypillisesti prosessi etenee sykleinä, jolloin edetään aineiston varassa, mutta palataan tarvittaessa takaisin tutkimussyklin aiempiin vaiheisiin. Vaarana kuitenkin on, että tutkimuksesta tulee ikuisuuskysymys, koska laadullinen aineisto on loputon. Tutkijan harjunnan varassa on, mihin tutkimuksen rajat asetetaan. (Kananen 2008, 24, 32, 39.)

6.2 Aineiston keruu

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään aineistonkeruumenetelmänä yleisimmin haastattelua, kyselyä, havainnointia ja erilaisista dokumenteista koottua tietoa. Näitä menetelmiä voidaan käyttää tutkittavan ongelman mukaan joko yksittäin, rinnan tai yhdisteltynä eri tavoin. (Tuomi ym. 2018.) Opinnäytetyöni tutkimus perustuu dokumentteihin ja asiantuntijahaastatteluihin. Se kerää yhteen eri lähteistä saatua tietoa muodostaen kokonaiskuvan tutkimastani aiheesta. Useiden tiedonkeruumenetelmien ja lähteiden käyttäminen tukee tutkimuksen uskottavuutta. (Kananen 2008, 81.)

Dokumentteihin lasketaan kaikki painettu, kirjallinen aineisto sekä kuva- ja äänimateriaali. Aineistona voi toimia periaatteessa mikä tahansa tutkittavaan aiheeseen liittyvä kirjallinen dokumentaatio. Niitä voidaan hyödyntää tutkimusmateriaalina sellaisenaan tai täydentämässä ja tukemassa haastatteluja. (Mt.,81).

Opinnäytetyötäni varten olen perehtynyt YK:n ihmisoikeussopimukseen sekä yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista sekä tutkimuksiin ja raportteihin, jotka on tuotettu aiheeseen liittyen. Näitä ovat esimerkiksi Kosovon valtion, Kosovon ja Suomen kuurojen liittojen tutkimus Status of Deaf people in Republic of Kosovo (Kosovar Association of the Deaf & Finnish Association of the Deaf 2010) ja Suomen ja Albanian kuurojen liittojen, Albanian tilastokeskuksen ja Humakin Deaf people in Albania -tutkimus (Lahtinen & Rainò toim. 2016), joissa on selvitetty kuurojen tilannetta koulutuksen ja lukutaidon alueella sekä tiedonsaannin tilannetta ja työllisyyttä. Mikko Äärynen on opinnäytetyössään ”Visual Sign News – uutispalvelun merkitys ja kehittämistarpeet” (Visual Sign News -uutispalvelun merkitys ja kehittämistarpeet 2019) selvittänyt ja kuvannut Visual Sign News-hankkeen prosessia sekä kuurojen tiedonsaannin nykytilaa mm. Balkanilla ja Itä-Euroopassa ja viittomakielisen viestinnän ihanne-tilannetta. Lisäksi olen perehtynyt Kosovossa vuonna 2013 laadittuun Kansalliseen vammaisstrategiaan (National strategy on the rights of persons with disabilities in the republic of Kosovo 2013-2023), jonka tarkoituksena on parantaa vammaisten nykyisiä olosuhteita Kosovossa. Näiden lisäksi hyödynnän Visual Sign News-hankkeen dokumentteja kuten esimerkiksi Visual Sign News-hankkeen loppuraporttia (DNI Fund - Milestone Content Report, 2019)

Asiantuntijahaastattelu

Asiantuntijahaastattelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa asiantuntijoilta pyritään hankkimaan tietoa tutkimuksen alla olevasta prosessista tai ilmiöstä. Tavoitteena aineiston keruulla on tuottaa kuvaus jostain ilmiökentästä tai ainutlaatuisesta tapahtumaketjusta. Usein asiantuntijahaastattelun merkitys korostuu, jos tutkitun tapauksen dokumenttiaineisto on vähäistä, puutteellista tai se on hajanaista. (Alastalo & Åkerman 2010.) Asiantuntijoita haastatellaan, koska heillä oletetaan olevan tietoa tutkittavasta aiheesta, mutta se on kuitenkin vain rajallinen osa aineiston tuottamisesta. Asiantuntija määritellään henkilöksi, jolla on tutkittavasta asiasta sellaista erityistä tietoa, jota muilla tai ainakin hyvin harvoilla henkilöillä on. (Alastalo & Vaitinen & Åkerman

2017.) Tiedon he ovat saaneet esimerkiksi olemalla osallisena prosessissa, joka on tutkimuksen kohteena. Asiantuntijoiden valinta voi myös perustua heidän asemaansa jossakin instituutiossa. Usein asiantuntijoiden joukko on hyvin rajallinen ja heikosti, tai ei ollenkaan, vaihdettavissa. (Alastalo ym. 2010.)

Opinnäytetyössäni haastattelen Kuurojen liiton kehitysyhteistyötoiminnan asiantuntija Inkeri Lahtista sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun innovaatiopalveluiden TKI-päällikkö Mikko Äärystä. Inkeri Lahtisella on 20 vuoden kokemus kuurojen parissa tehtävästä kehitysyhteistyöstä ja hän toimi myös Visual Sign News-hankkeen asiantuntijana. Mikko Äärönen toimi Visual Sign News-hankkeen projektipäällikkönä ja on selvittänyt kuurojen tiedonsaannin nykytilaa opinnäytetyössään ”Visual Sign News – uutispalvelun merkitys ja kehittämistarpeet”. (Äärönen 2019) Asiantuntijoilla on suuri määrä suullista tietoa tutkimastani aiheesta. On tärkeää kerätä tätä suullista tietoa talteen aineiston muodostamiseksi. Konkreettinen tutkimustieto auttaa hahmottamaan kokonaistilannetta sekä antaa selkeämmät suuntaviivat Kosovon kuurojen tiedonsaannin mahdollisuuksien edistämiseen.

Haastattelu

Asiantuntijahaastattelussa huolellinen pohjatyö on tärkeässä roolissa. Perehtyminen tutkittavaan ilmiöön sekä aineiston kartoittaminen ja analysoiminen on tärkeää monestakin syystä. Näiden pohjalta voidaan kullekin haastateltavalle rakentaa räätälöity haastattelurunko, joka on asiantuntijahaastatteluissa tavanomaista. Haastattelutilanteessa tutkijan vankka pohjatieto ja perehtyneisyys aiheeseen helpottaa jatkokysymysten esittämistä ja kerätty aineisto määrittää tilannetta sekä toimii yhteisen arvioinnin kohteena ja näin mahdollistaa aktiivisen yhteistyön haastateltavan ja tutkijan välillä. (Alastalo ym. 2010.) Näin taataan laadukas haastattelu, eikä haastattelu jää turhan pintapuoliseksi.

Käytin asiantuntijahaastattelussa teemahaastattelua, joka on muunnelma puolistrukturoidusta haastattelusta. Haastattelua kutsutaan myös avoimeksi haastatteluksi, jossa ennalta määritellyt aihepiirit ohjaavat haastattelun kulkua. (Alastalo ym. 2017.) Teemahaastattelussa valitaan etukäteen tutkittavan aiheen kannalta keskeiset teemat, jotka ovat tarkoituksenmukaisia ja merkityksellisiä. Teemojen valikoituminen perustuu tutkimuksen viitekehykseen eli tietoon, joka tutkittavasta ongelmasta jo tiedetään.

Haastattelussa edetään teemojen mukaan ja tehdään tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä haastateltavien vastauksien perusteella. (Sarajärvi & Tuomi 2018.)

Haastattelun teemoiksi valitsin seuraavat otsikot: tarve, tavoite, toimenpiteet, tulokset ja kumppanit. Näiden otsikoiden alle laadin kullekin teemalle kaksi-kolme tarkentavaa kysymystä. Ensimmäinen versio oli kuitenkin liian laaja ja sisälsi kysymyksiä, joihin vastaukset olivat löydettävissä kirjallisista aineistoista. Palautetta liian laajoista kysymyksistä sain sekä opinnäytetyöni ohjaajalta että haastateltavilta asiantuntijoilta. Karsinnan jälkeen otsikoita olivat tarve, toimintaympäristö, kumppanit ja toimenpiteet. Näistä aihealueista kysymyksiä oli yhteensä kahdeksan. Siitä huolimatta haastattelua tehdessä havaitsin, että kysymykset ovat edelleen hurjan laajoja ja tarkentamattomia. En ollut osannut ajatella asioiden kokonaisuuksia, asiayhteyksiä tai erilaisia näkökulmia, joiden vuoksi asiantuntija joutui tarkentamaan, mitä kysymyksellä haetaan. Haastattelun aikana niitä kuitenkin pystyttiin suullisesti tarkentamaan. Laadin samat kysymykset molemmille asiantuntijoille, mutta haastattelun painopisteet jakautuivat niin, että Inkeri Lahtinen keskittyi enemmän Kosovon tilanteeseen ja rakenteisiin, kun taas Mikko Äärynen vastasi enemmän Visual Sign News-hankkeeseen liittyviin kysymyksiin.

Haastattelut toteutettiin puhelinhaastattelulla sekä videoyhteyden avulla. Haastattelut tallennettiin ääninauhalle analysointia varten. Kysymykset olin lähettänyt sähköpostilla asiantuntijoille etukäteen luettavaksi, jotta he pystyivät valmistautumaan haastatteluun. Haastatteluiden järjestäminen oli haastavaa, koska asiantuntijat ovat työssään kovin kiireisiä, eikä aikaa ole helppoa löytää haastattelua varten. Haastatteluajan lisäksi asiantuntijat tarvitsivat aikaa asian pohtimiseen, jotta pystyivät antamaan täsmennetyt vastaukset. Haastattelut kuitenkin lopulta toteutuivat hyvin ja minulle jäi tunne, että asiantuntijat todella paneutuivat haastatteluihin, pitivät sitä tärkeänä ja pyrkivät antamaan mahdollisimman kattavat vastaukset. Haastattelut antoivat minulle paljon oivalluksia, uusia näkökulmia ja aiheita, joiden seurauksena oli palattava taas tutkimaan kirjallisia materiaaleja.

6.3 Aineiston litterointi ja analyysi

Haastatteluiden jälkeen seuraava vaihe on aineiston litterointi ja analyysi. On tavallista, että haastattelut tallennetaan joko ääni- tai videotallenteelle, josta se muutetaan

kirjalliseen muotoon eli litteroidaan. Tämä helpottaa aineiston käsittelyä ja isojen kokonaisuuksien hahmottamista. Litteroinnin sopiva tarkkuus määritellään tutkimusongelman ja metodisen lähestymistavan perusteella. Jos kiinnostus kohdistuu haastattelussa esiin tuleviin asiasisältöihin, ei kovin yksityiskohtainen litterointi ole tarpeen. (Ruusuvuori 2018.) Litteroidessa siirsin haastattelun ääninauhalta tekstin muotoon sanatarkasti, jotta mitään tutkimuksen kannalta tärkeää ei jäänyt huomioimatta. Tämän jälkeen tein tarvittavat rajaukset. Kiinnitin huomion puheen sisältöön, enkä siihen, kuinka asiantuntija sen tuotti. Litteroitua materiaalia kertyi lopulta yhteensä 37 sivua.

Laadullinen tutkimus on jatkumo, jossa analyysia tehdään prosessin jokaisessa vaiheessa, eikä sinänsä erotu omaksi työvaiheekseen. Aineistonkeruu ja analyysi ikään kuin kietoutuvat yhteen läpi tutkimusprosessin. Analyysi alkaa jo taustatyön aikana, jolloin tutkija valikoi ja kerää aineistoa tutkittavasta ilmiöstä tai prosessista. Hän räätälöi sen pohjalta haastattelurungon ja tarvittavaa oheismateriaalia haastattelutilanteeseen. (Alastalo ym. 2010.) Opinnäytetyössäni käytän aineistolähteistä sisällön analyysiä. Kirjallisten aineistojen analyysitavat ovat samoja kuin haastatteluaineistojen analyysit. (Kananen 2008, 82). Analyysilla selkeytetään aineistoa niin, että voidaan tehdä luotettavia ja selkeitä johtopäätöksiä ilmiöstä, jota ollaan tutkimassa. Laadullisen aineiston käsitteleminen perustuu loogiseen tulkintaan ja päättelyyn. Tavoitteena laadullisessa tutkimuksen analysoinnissa on lisätä informaatiota (Sara-järvi ym. 2018.)

Aineiston jäsentämisessä käytin apunani teemoittelua. Haastattelussa saaneen aineiston järjestin eri teemojen alle selkeän, jäsennellyn kokonaisuuden saamiseksi. Teemoiksi valitsin aluksi samat otsikot, joita käytin haastattelurungon tekemisessä. Pian huomasin kuitenkin, että vastaukset alkoivat järjestäytyä tarkemmin määriteltujen otsikoiden alle, jonka jälkeen järjestelin ne uudelleen laajempien otsikoiden alle. Teemoiksi muodostui tutkimuskysymysten viitoittamana lopulta kaksi isompaa kokonaisuutta: viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen valtion tasolla ja viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen hankerahoituksella. Jälkimmäinen teema sisältää hanketoiminnan kokonaisuudessaan ja näin ollen myös vastaukset siihen, kuinka Visual Sign News-hankkeen aikana kertynyttä osaamista voidaan hyödyntää viittomakielisen uutistoiminnan kehittämisessä. Hankkeeseen liittyvät asiat kietoutuivat yhteen, eikä niitä voinut mielestäni helposti erotella toisistaan.

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tässä luvussa perehdyn opinnäytetyöni tutkimuksessa saatuihin tuloksiin. Vastaukset on jaoteltu teemoittain. Teemat ovat määräytyneet tutkimuskysymysten mukaisesti. Ensimmäisen otsikon, ”Viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen valtion tasolla”, alla käsitellään viittomakielisen uutistoiminnan kehittämistä siitä näkökulmasta, että tavoitteena olisi valtion rahoittama toiminta. Toisen otsikon, ”viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen hankerahoituksella”, alla asiaa tarkastellaan siitä näkökulmasta, että viittomakielistä uutistoimintaa lähdettäisiin viemään eteenpäin hankerahoituksen kautta. Tämän teeman alta löytyy myös toisen tutkimuskysymyksen vastaukset eli tuodaan esille, miten Visual Sign News-hankkeen aikana kertynyttä osaamista voidaan hyödyntää Kosovossa.

7.1 Viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen valtion tasolla

Lahtisen mukaan voidaan sanoa, että Kosovon valtio tunnistaa kuurojen tiedonsaannin haasteet osittain. Kuurojen Liitto on tuonut heille nämä esille esimerkiksi vuonna 2010 valmistuneessa selvityksessä, jonka toteuttamisessa Kosovon valtio on ollut itsekin mukana. Pääsääntöisesti julkishallinnon tahtotila ei ilmene aktiivisena toimintana, vaan tahtotila on kansalaisyhteiskunnalla; kansalaisyhteiskunnan ryhmät, joille asia on tärkeä, haastavat julkishallinnon kiinnittämään huomionsa tähän tarpeeseen ja ryhtymään toimenpiteisiin. (Lahtinen 2020.)

Se, mitä valtiolle tuodaan esille vammaisstrategiassa tärkeimpinä prioriteetteina, päättää kuurojen yhteisö omassa strategiassaan. Tiedonsaanti omalla kielellä on perusoikeus, mutta kuuroilla on monia muita perusoikeuksia toteutumatta. Koska on suuri tarve kaikkeen, eikä kaikkea voi tehdä yhtä aikaa, joudutaan priorisoimaan. Kuurojen Liitto on keskittynyt muihin kiireellisimpiin prioriteetteihin, kuten oikeuteen saada viittomakielistä opetusta ja valtion rahoittamaa tulkkauspalvelua. (Lahtinen 2020.)

Kosovon Kuurojen Liiton strategia on voimassa vuosille 2013-2023. Seuraavaa strategiakautta ollaan aloitettu valmistelemaan. Sen yhteydessä voi tulla esille, että halutaan keskittyä enemmän tiedonsaannin oikeuksiin. On kuitenkin huomattava, että heillä ei välttämättä ole käsitystä siitä, mitä he voisivat haluta. Tämä on ymmärrettävää, koska jos on ollut koko elämän tiedon pimennossa, ei ole välttämättä edes hahmotusta siitä,

mitä uutiset ovat. Ei osata kaivata sitä, minkä olemassaolosta ei juurikaan tiedetä. Kun on jäänyt kaikesta koulutuksesta paitsi, myös valmiudet vastaanottaa ja käsitellä tietoa ovat heikot. Uusi tieto asettuu aina johonkin aiemman tiedon kontekstiin ja hankalaa on, jos ei ole kontekstia, mihin tieto asetetaan. (Lahtinen 2020.)

Jotta viittomakielisen tiedonsaannin saatavuutta voidaan lähteä kehittämään, on tärkeää saada kuurot tietoiseksi siitä, mitä on uutiset ja mitä se tarkoittaa käytännössä. Heidän täytyy kokea asia itselleen tärkeäksi ja tavoittelemisen arvoiseksi ja määritellä se omaan strategiaan prioriteetiksi. Asian edistäminen vaatii koulutusta ja vahvaa asiantuntijatukea. Heidän täytyy pystyä selittämään ja perustelemaan asiaa vakuuttavasti ja asiantuntevasti. Kosovossa on tulkatut uutiset, mutta pitää pystyä osoittamaan julkishallinnolle, ettei se riitä. Heidät tulisi saada vakuuttuneeksi siitä, että tarvitaan kuurojen itsensä toteuttamaa viittomakielistä uutistoimintaa. (Lahtinen 2020.)

Jos Kosovossa lähdetään edistämään viittomakielisen tiedonsaannin saatavuutta, puhutaan myös resurssoinnista. Kosovon Kuurojen Liitolla on kehittynyt taitoja toteuttaa edunvalvontaa opetuksen ja tulkkipalveluiden saralla, mutta se vaatii edelleen Suomen Kuurojen Liiton antamaa tukea. Operoiminen Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Opetusministeriön kanssa on tuttua, ja sinne on muodostunut hyvät yhteistyövälit. Viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen vaatisi operoinnin Viestintäministeriön kanssa, joka on Kosovon Kuurojen Liitolle vieras yhteistyökumppani. (Lahtinen 2020.)

Valtion järjestämän viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen tarkoittaa lisäksi sitä, että vaaditaan yhteistyön kehittämistä myös kansallisen yleisradion kanssa. Tähän vaadittaisiin asiantuntijatukea sellaisilta tahoilta, jotka osaavat tästä aihepiiristä kouluttaa ja neuvoa. Se vaatisi todella fokusoitua suunnitelmaa, resurssointia ja pitkäjänteistä toimintaa. Kuurojen Liitolla ei ole spesifiä osaamista tähän. Henkilöresurssoinnin kannalta on osin selkeä rajoite siinä, mitä kaikkea voidaan samanaikaisesti tehdä. Kuurojen liiton henkilöstössä työskentelee rajallinen määrä ihmisiä. Henkilöstö on mitoitettu toteuttamaan olemassa olevan suunnitelmien toimeenpanoja. (Lahtinen 2020.)

7.2 Viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen hankerahoituksella

Se, että valtio tekisi päätöksiä ja järjestäisi viittomakielistä uutistuotantoa, voi kestää pitkään. Ei ole kovin realistinen ajatus, että valtio lähtisi rahoittamaan viittomakielistä uutistoimintaa, ennen kuin se on ensin pilotoitu hankkeena, jotta sen toteutustavasta on konkreettinen esimerkki. On selvää, että jotta tällaista toimintaa voidaan lähteä viemään eteenpäin, Kosovon Kuurojen liitto tarvitsee uutistoiminnan pilotointiin hankerahoituksen ja kaiken sen resurssoinnin ja asiantuntijatuen, jota prosessin eteenpäin vieminen paikan päällä vaatii. (Lahtinen 2020.) Hankkeiden haasteena on se, kuinka saadaan toiminta jatkumaan, kun hankkeen rahoitus loppuu. Valtiolta tarvitaan rahoitus, jotta hankkeella on jatkuvuutta ja saadaan kehittämiseen kestävyysnäkökulma. (Äärynen 2020.)

Koska operoidaan maassa ja kontekstissa, jossa kenelläkään ei ole osaamista eli luodaan tyhjistä jotakin molemmille osapuolille, pitää luoda käsitys ja konkretia, joka lähdetään rinnakkain myymään julkishallinnolle. Kuurojen taholle se vaatii aluksi osallistavan ohjauksen, jonka kautta saadaan ymmärretyksi, mistä on kyse. Se pitäisi saada myös prioriteetiksi, joka kirjataan Kuurojen Liiton omaan strategiaan. (Lahtinen 2020.)

Hyvä puoli Kosovoa ajatellen on, että vastaavanlainen projekti on jo tehty Albaniassa. He ovat nähneet lopputuloksia eli uutisia, joten sitä kautta ymmärtävät, mihin pyritään. On olemassa valmis konsepti, jota voidaan lähteä soveltamaan Kosovoon. Sellaisenaan sitä ei kuitenkaan voida lähteä toteuttamaan, vaan se pitää kehittää Kosovoon sopivaksi malliksi. Hankkeen toiminnan ja tulosten kautta myös tarpeet tulevat esille ja tekeminen kehittyy ja konkretisoituu, jolloin valtiokin saattaa lähteä paremmin mukaan. Julkishallinnoille ei voi myydä mitään abstraktioita, vaan sen vastuulle ja rahoitettavaksi voidaan ehdottaa vain toimintaa, joka on jo tehty. (Lahtinen 2020.)

Hankkeet ovat kuitenkin verrattain lyhyitä, joten ei ole realistista ajatella, että sen aikana saataisiin toiminta vietyä valtion rahoittamaksi yleisradioyhtiön toiminnaksi. Se on niin pitkä prosessi, että yksittäisen kahden–kolmen vuoden hankkeella sitä ei ehdi toteuttamaan. Se ei kuitenkaan tarkoita, etteikö sitä kannattaisi käynnistää. Voidaan ajatella, että uutistoiminnan kehittämisen rinnalla, toisena tavoitteena, on luoda yhteydet niihin julkishallinnon tahoihin, jotka ovat vastuussa toteuttamisesta ja käydä

heidän kanssa dialogia. Tämä olisi se, mitä tällaisen hankkeen aikana voidaan säästää. (Lahtinen 2020.)

Rahoitus

Ulkopuolisen rahoituksen saaminen on välttämätöntä, koska Kosovon Kuurojen Liitolla ei ole mahdollisuuksia hanketta rahoittaa. Kosovon valtio ei oletettavasti rahoita kehittämistyötä. Rahoitusta voidaan hakea esimerkiksi EU:lta tai mahdollisesti säätiöiltä, esimerkiksi Open Society Foundations-säätiöltä, joka myöntää erilaisia rahoituksia muun muassa yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämiseen. (Äärynen 2020.)

Rahoituksen hakeminen riippuu myös siitä, minkälaisia rahoitushakemuksia on avoinna. Voi olla haastavaa löytää sellaista rahoitusta, missä nimenomaan pystytään aloittamaan uutistoiminta Kosovossa. Äärynen huomauttaa, että se ei ole välttämättä ainut tie kehittää tai ainut polku päästä tavoitteeseen Tästä syystä, on tutkittava myös muita vaihtoehtoja. Rahoitusta voidaan hakea esimerkiksi hankkeeseen, jossa tavoitteena on kouluttaa Kosovolaisille editointi- ja videokuvaustaitoja tai muita sellaisia taitoja, joita uutistoimittamisessa tarvitaan. Tällä hetkellä ollaan esimerkiksi haettu rahoitusta hankkeeseen, jonka tavoitteena on kerätä tietoa Albanian ja Kosovon perimätiedon tallennukseen. Ajatuksena on, että paikalliset kuurot koulutetaan haastattelemaan ja tekemään tutkimushaastattelua. Jos hankerahoitus menee läpi, moni oppii niitä taitoja, joita tarvitaan myös uutistoiminnassa. Muut hankkeet ja niissä tehtävä työ voi tukea osaamisen kehittämistä ja auttaa lopullisen päämäärän tavoittelussa. Tämä on tärkeä asia huomata ja tuoda esiin. (Äärynen 2020.)

Hankkeen suunnittelu ja rahoituksen hakeminen tulee tehdä osallistavasti yhteistyössä Kosovon Kuurojen Liiton ja muiden kumppaneiden kanssa. Hankerahoituksen hakemiseen Kosovon Kuurojen Liitto tarvitsee ulkopuolista apua ja tukea, koska he ovat luku- ja kirjoitustaidottomia. Kumppanin tulee tehdä kaikki kirjallinen työ ja muut tehtävät, jotka siihen kuuluvat. Tämä täytyy ottaa huomioon, kun tehdään suunnitelmaa ja hankerahoitushakemusta. Suunnitelma tulee tehdä sellaiseksi, että se sisältää riittävät resurssoinnit tarvittavan hankehenkilöstön palkkaamiseen ja kouluttamiseen. Suunnitelmassa tulee huomioida myös asiantuntijatuen tarve, jota tarvitaan edunvalvonnan tueksi, kun tehdään yhteistyötä valtion kanssa. (Lahtinen 2020.)

Kumppanit

Jos lähdetään kehittämään Visual Sign News-tyyppistä hanketoimintaa Kosovoon tarvitsee se ensisijaisesti Kosovon Kuurojen Liiton panoksen. Mikään ulkopuolinen hanketoiminta ei voi korvata Kuurojen Liiton osallisuutta. Kuurojen liitto tekee hankkeessa tehtävän työn itse voimakkaalla hanketiimin ja asiantuntijoiden tuella. Vain näin kehittäminen on kestävä. (Lahtinen 2020.)

Kosovon kuurojen liiton lisäksi hyviä kumppaneita ovat Visual Sign News-hankkeessa toimineet tahot kuten Humak, joka voisi vastata hankkeen koordinoinnista ja multimodaalisen viestinnän kehittämisestä, sekä Xamk ja Viparo, Albanian Kuurojen Liitto ja Suomen Kuurojen Liiton asiantuntijaedustus, jolla on vahva osaaminen edunvalvontatyöhön. Näiden olemassa olevien yhteistyökumppaneiden hyödyntäminen olisi järkevää, koska näin saataisiin siirrettyä Kosovoon suuri määrä osaamista, jota on kertynyt kyseiselle tiimille Visual Sign News-hankkeen aikana. (Äärynen 2020.)

Toteutus

Kosovossa on rakenteet ja verkostot, jonka päälle uutistoimintaa voidaan hanketyyppisesti lähteä rakentamaan. Kosovossa on olemassa järjestöllinen infrastruktuuri ja organistatorista osaamista ja yhteisö on järjestäytynyt niin, että se voi operoida omia tahtotilojaan järjestön kautta. Esimerkiksi Albaniassa hanke pystyttiin käynnistämään lyhyellä ajalla, koska siellä oli samalla tavalla tehty pohjatyö. Oli riittävän monta viittomakielistä henkilöä, joiden kanssa pystyttiin tekemään yhteistyötä. Kosovossa on tietotaitoa, kuten kielellistä ja teknistä osaamista, esimerkiksi perusosaamista visuaalisesta tuotannosta ja kuvaamisesta. Voidaan sanoa, että henkilöresurssivalmiuksia on olemassa nimenomaan nuorisotoiminnan kautta. (Lahtinen 2020.)

Kosovolaiset saavat luultavasti nopeammin ymmärryksen siitä, mitä toiminta käytännössä tarkoittaa, kun taas Albaniassa tämän suhteen oli alkuun haastavampaa. Visual Sign News-hankkeessa toimintaa kehitettiin jatkuvasti ja prosessi rakentui hankkeen aikana. Koska toiminta oli uutta, ei ollut mitään, mistä olisi pystynyt ottamaan mallia. (Äärynen 2020.)

Jotta konseptia voidaan muokata heti alusta asti Kosovolle sopivaksi toiminnaksi, on selvitettävä esimerkiksi millä kanavalla uutiset julkaistaisiin tai minkälaista viittomista uutisissa käytetään. Visual Sign News-hankkeen aikana tehtiin tutkimuskysely,

jossa kävi ilmi, että Facebook tavoittaa kohderyhmän parhaiten. Ennen kuin uutisia lähdetään toteuttamaan, on selvitettävä, miltä kanavalta ne julkaistaan Kosovossa. Albaniassa visuaalista viittomista perusteltiin sillä, että kuurojen kansallisen viittomakielen osaaminen oli heikkoa. Siksi viittomista lähdettiin selkeyttämään ja tuomaan viittomiseen enemmän visuaalisia elementtejä. Kosovossa on melko samanlainen tilanne, mutta on mietittävä kohderyhmän mukaisesti, onko tarvetta visuaaliseen ja selkeään viittomiseen vai voidaanko Kosovon kansallista viittomakieltä käyttää sellaisenaan. Tutkimustyön pitää olla aktiivista koko hankkeen aikana muun toiminnan rinnalla. On perustettava tutkimusryhmiä, joiden kautta saadaan palautetta. Palautteen pohjalta voidaan muokata uutistoimintaa sellaiseen suuntaan, että se palvelee kohderyhmää parhaalla mahdollisella tavalla. Tutkittavia asioita ovat Äärysen mukaan esimerkiksi visuaalisen viittomisen ja kuvien välinen yhteistyö; niiden suhde ja merkitys siihen, kuinka uutisia olisi helpompi ymmärtää. (Äärynen 2020.)

Visual Sign News-hankkeessa haasteena oli se, etteivät uutisankkurit lukutaidottomuuden vuoksi pystyneet itse etsimään uutislähteitä ja tuottamaan niistä visuaalisesti viitottuja uutisia. Tämän vuoksi Viparo etsi uutisia eri lähteistä, teki käännöstyön ja viittoi uutisen kansainvälisellä viittomisella tallenteelle, jonka lähetti Albaniaan ANADin uutisankkureille. Tämän avulla uutisankkurit tuottivat lopullisen tuotoksen visuaalisella viittomisella ja editoinnin sekä kuvien lisäämisen jälkeen julkaisivat Visual Sign Newsin kanavilla. (Äärynen 2020.)

Albaniassa ei ollut viittomakielen tulkkeja, joita olisi voinut käyttää tähän tarkoitukseen. Lahtisen mukaan Kosovossa on parempi tilanne tulkkien suhteen, joten voi olla mahdollista, että heitä pystyttäisiin hyödyntämään hankkeessa. Jos hyödynnetään olemassa olevia Kosovon yleisradion ja muiden uutiskanavien tuottamaa materiaalia ja niiden pohjalta luodaan visuaaliset uutiset, voidaan ottaa hankehenkilöstöön mukaan Kosovolaisia viittomakielen tulkkeja. (Lahtinen 2020.) Heidät koulutettaisiin toimimaan kääntäjänä, jonka pohjalta kuurot valmistelisivat visuaaliset uutiset. Koulutuksessa tulisi painottaa lähteiden tarkistukseen, lähdekritiikkiin, tekijänoikeuksiin ja tämän tyyppisiin asioihin. On tärkeää, että uutiset ovat luotettavista lähteistä. (Äärynen 2020.)

Äärynen vie ajatusta astetta eteenpäin, ja pohtii, että uutistiimi voisi itse tehdä haastatteluja tai journalistista työtä. He voivat syventää ja laventaa uutisaiheita haastattelujen avulla. Voidaan esimerkiksi ottaa Albanian Kuurojen Liittoon yhteyttä ja tehdä haastattelua Albaniaan liittyvän uutisen yhteydessä. Jos Kosovon uutistiimi tekee itse journalistisen työn, he tarvitsevat vielä enemmän journalistista koulutusta. (Äärynen 2020.)

Koulutus

Koulutustarpeen määrittelee se, minkälainen uutistiimi saadaan kasaan ja minkälaisia taitoja esimerkiksi uutisankkureilta jo löytyy sekä se, minkälaiseksi hanketoiminta muodostuu. Haetaan materiaali valmiista uutisista vai toimittavatko he myös itse uutisia? Mitä olemassa olevaa osaamista voidaan hyödyntää? Tämä vaatii oman selvitystyönsä ennen hankerahoituksen hakemista. Alkukoulutuksen ja harjoittelujakson jälkeen voidaan melko nopeasti siirtyä oikeisiin uutislähetysiin. (Äärynen 2020.)

Visual Sign News-hankkeessa valmistettiin VISN – How to produce visual sign news -käsikirja, jota voidaan käyttää koulutuksen tukena. Siinä on hyvä sisältö, josta voi lähteä itse tutustumaan ja opiskelemaan uutistoimittamista. Käsikirjassa on esimerkiksi kuvaus siitä, miten uutistoiminta tapahtuu ja mitä vaiheita uutistoimittaminen sisältää. Sen avulla saadaan alustava kuva siitä, että mitä se toiminta on. Pelkkä käsikirja ei tee heistä vielä uutisankkureita, vaan se toimii runkona. Käsikirjan sisältämiä aihealueita syvennetään koulutusten avulla eri tahojen toimesta. (Äärynen 2020.)

Kouluttamisessa voidaan hyödyntää osaamista, jota Visual Sign News-hankkeen myötä kertyi eri osapuolille. Visual Sign News-hankkeessa toimineet hanketyöntekijät Albanian Kuurojen Liitosta pystyvät kouluttamaan kosovolaisia esimerkiksi studio-työskentelystä, editoinnista ja siitä, miten uutiset julkaistaan. Täydentävää koulutusta voidaan toteuttaa esimerkiksi Mediapalon kautta, joka opetti Visual Sign News-uutistiimille editointia. Humakista ja Xamkista voidaan saada ohjausta esimerkiksi siitä, miten kommunikatiivisia kuvia rakennetaan. (Äärynen 2020.)

Koulutus olisi Kosovon uutistiimille jatkuvaa ja siinä käytäisiin läpi käsikirjan sisältämät asiat. Osaamistarpeet tulevat hankkeen edetessä asteittain: tekemisen kautta tulee esille asioita, joita pitää käsitellä. Tätä varten olisi säännölliset palaverit, jossa käytäisiin niitä asioita läpi, missä on tullut pulmia esiin, esimerkiksi uutistoimintaan tai viittomiseen liittyvistä aiheista. Tähän tulisi panostaa varsinkin hankkeen alkuvaiheessa,

jolloin taataan uutistiimin toimintaan riittävä tuki. Osaaminen karttuu prosessin myötä, jolloin tuen tarve oletettavasti vähenee asteittain. On tärkeää, että tämän tuen lisäksi myös koulutussuunnitelmaa toteutetaan jatkuvasti koko hankkeen ajan muun toiminnan ohella. Yksi iso osa sitä rahoitussuunnitelmaa on se, että hanketyöntekijöille järjestetään koulutus samalla. Koulutus tapahtuisi sekä paikan päällä Kosovossa että etänä verkkokoulutuksena. Koko hankkeen ajan olisi saatavilla myös etätukimahdollisuus hanketiimiltä. (Äärynen 2020.)

Osaamista ei ole vielä kertynyt siitä, miten toiminta saadaan valtion rahoittamaksi. Sitä osaamista tässä aihepiirissä ei ole vielä kenelläkään. Kun luodaan tyhjästä, ei ole olemassa valmiita vastauksia. Vastaukset tulevat sitä mukaa, kun prosessi etenee ja tehdään toimenpiteitä. Sen aikana käydään keskustelua siitä, mihin tämä uusi asia sijoittuu, kenen vastuulla se on ja minkälaisia toimenpiteitä pitäisi tehdä. (Lahtinen 2020.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tavoitteenani oli laadullisen tutkimuksen avulla selvittää ja saada kokonaiskuva siitä, millaista yhteistyötä ja minkälaisia toimenpiteitä tarvitaan, jotta voidaan kehittää viittomakielistä uutistoimintaa Kosovossa. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille, kuinka Visual Sign News-hankkeen aikana kertynyttä osaamista voidaan hyödyntää Kosovon uutistoiminnan kehittämiseen.

Opinnäytetyö vastaa kysymyksiin

1. Kuinka viittomakielistä uutistoimintaa tulisi lähteä kehittämään Kosovossa?
2. Kuinka Visual Sign News-hankkeessa kertynyttä osaamista voidaan hyödyntää Kosovon viittomakielisen uutistoiminnan kehittämisessä?

Kun puhutaan siitä, millä tavalla voidaan lähteä kehittämään viittomakielistä uutistoimintaa Kosovossa, jakautuu kysymys kahteen tasoon. Tiedonsaannin ihannetilanteena on, että toiminta olisi valtion rahoittamaa, jolloin se olisi kestävä. Uutiset olisivat tarjolla valtion kansallisilla tv-kanavilla ja ne tuotettaisiin viittomakielellä ja olisivat täysin kuurojen itsensä tuottamia. Tämä vaatii kuitenkin valtavaa vuosikausien pitkäjänteistä julkishallinnon kanssa ja se tulisi huomioida tällöin myös Kosovon Kuurojen Liiton henkilöstön resurssoinnissa. Jotta Kosovon Kuurojen Liitto pystyisi käymään vaa-

dittavaa dialogia vastuussa olevien julkishallinnon tahojen kanssa, tarvitaan koulutusta ja vahvaa asiantuntijatukea esimerkiksi Suomen Kuurojen Liiton edustajilta. Voidaan sanoa, että valtion rahoittaman viittomakielisen uutistoiminnan toteutuminen lähiaikoina ei ole realistinen ajatus.

Toisella tasolla tarkastellaan viittomakielisen uutistoiminnan kehittämistä hankeprojektin kautta. On huomattavasti helpompaa käynnistää hanke, jonka avulla voidaan päästä askeleen eteenpäin kohti ihannetilannetta. Tutkimuksen mukaan on selvää, että on hyödyllistä lähteä toteuttamaan Visual Sign News-tyyppistä hanketoimintaa Kosovossa. Sen avulla voidaan edesauttaa viittomakielisen tiedon saatavuutta ja sitä kautta kuurojen osallisuutta yhteiskunnassa. Hankkeen avulla voidaan rakentaa Kosovoon omanlainen viittomakielinen uutistoiminta, jonka konkreettisia tuloksia ovat joko visuaalisesti viitotut tai kansallisella viittomakielellä viitotut uutiset. Valmiin uutistoimintamallilla voidaan helpommin käydä neuvottelua julkishallinnon kanssa, koska voidaan konkreettisesti esitellä, mistä on kyse.

Kehittämistyössä voidaan hyödyntää Visual Sign News-hankkeessa kertynyttä osaamista heti suunnitteluvaiheesta lähtien. Saatujen kokemusten perusteella voidaan puurtua jo ensi metreillä niihin asioihin, jotka Visual Sign News-hankkeessa huomattiin olevan merkittäviä tai jopa kriittisiä toiminnan onnistumisen kannalta. Visual Sign News-hanketiimin osaamista viedään Kosovon uutistiimille läpi koko hankkeen koulutusten ja asiantuntijatuen kautta.

Tutkimuksen tuloksissa on nähtävillä, että viittomakielisen uutistoiminnan kehittäminen Kosovossa on hyvin monitahoinen aihepiiri, jonka eteenpäin vieminen vaatii monen asian rinnakkaista ja yhtäaikaista tapahtuvaa toimintaa. Kehittämisen kolme osa-aluetta ovat uutistoiminnan kehittäminen, uutistiimin kouluttaminen sekä edunvalvontatyö. Kaikki tutkimuksessa esille nousseet näkökulmat olivat mielestäni oleellisia kokonaisuuden kannalta ja siksi tuon ne opinnäytetyössäni esille. Näin ne voidaan ottaa hankesuunnittelussa huomioon, vaikka niitä ei pystyttäisikään kaikkia yhdessä hankkeessa toteuttamaan. Toisaalta kaikki osa-alueet ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja tukevat toistensa toimintaa, joten en näe syytä, miksi jokin osa-alue pitäisi karssia pois. Edunvalvontatyö julkishallinnon kanssa on haasteellisempi osa-alue ja vaatii paljon pitkäjänteistä työtä ja uuden oppimista. Kestävyyšnäkökulmasta se on kuitenkin hyvin tärkeää.

Ennen kuin päästään varsinaiseen toteuttamisen vaiheeseen on tehtävä huolellinen ja perusteellinen valmistelu- ja suunnitteluvaihe, johon otetaan heti alusta asti mukaan Kosovon Kuurojen Liitto sekä muut yhteistyökumppanit.

Seuraava esittelen suunnitelman siitä, kuinka tulisi edetä ja mitä tulee ottaa huomioon, kun lähdetään edistämään viittomakielistä uutistoimintaa Kosovossa.

Vaihe I: suunnittelu

Osallistaminen
Resurssit
Taustaselvitykset
Kumppanit
Hankesuunnitelma ja rahoitushakemus

Vaihe II: toteutus

Hanketyö	Koulutus	Edunvalvonta
<ul style="list-style-type: none"> • Uutistoiminta • Asiantuntijatuki • Tutkimusryhmät 	<ul style="list-style-type: none"> • Koulutussuunnitelma • Muut koulutukset tarpeen mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Edunvalvontakoulutus • Asiantuntijatuki
➔ Uutistoimintamalli Kosovoon	➔ Uutistiimin kouluttautuminen	➔ Yhteistyö vastuutahojen kanssa

Kuvio 4: Suunnitelma viittomakielisen uutistoiminnan kehittämisen vaiheista Kosovossa. Kuva: Kati Pohjois-Koivisto

Osallistaminen

Hankkeen suunnittelu tulee aloittaa käymällä tarvittavat keskustelut Kosovon Kuurojen Liiton kanssa. Jotta kehittämistä voidaan lähteä toteuttamaan, on erityisen tärkeää, että kohderyhmä itse on tietoinen siitä, mistä on kyse ja pitävät viittomakielisen tiedon saatavuutta tärkeänä prioriteettina.

Resurssit

Kosovossa on olemassa rakenteet, jonka päälle hanketoimintaa voidaan lähteä rakentamaan. Tulee varmistaa, että Kosovon Kuurojen Liitolla on henkilöresursseja asian eteenpäin viemiseksi. Itse uutistoiminnan työryhmään henkilöresurssia saattaisi löytyä esimerkiksi Kosovon Kuurojen Liiton nuorisotoiminnasta.

Uutisten kartoittamiseen ja niiden kääntämiseen viittomakielelle voidaan ajatella toteutettavan viittomakielen tulkin avulla, joita Kosovossa on saatavilla.

Taustaselvitys

Ennen hankesuunnitelman laadintaa ja hankerahoituksen hakemista tulisi tehdä taustaselvitys, jossa kyselytutkimuksen avulla selvitetään sitä, kuinka uutistoiminta on hyvä lähteä soveltamaan Kosovossa. Albaniassa toteutettua Visual Sign news-konseptia ei voida suoraan sellaisenaan siirtää Kosovoon, vaan se täytyy muokata Kosovon kontekstiin sopivaksi toiminnaksi. Taustaselvityksessä voidaan selvittää esimerkiksi sitä, onko tarvetta visuaaliseen ja selkeytettyyn viittomiseen vai lähdetäänkö uutisia toteuttamaan suoraan kansallisella viittomakielellä. Myös julkaisukanava tulee selvittää.

Kartoitusvaiheessa on hyvä selvittää myös Kosovon uutistiimin osaaminen ja olemassa olevat taidot. Sen mukaan voidaan räätälöidä koulutusta tarpeisiin sopivaksi.

Kumppanit

Hanketiimissä tulisi ensisijaisesti olla Kosovon Kuurojen Liitto, joiden tulee kokea asia itselleen tärkeäksi ja heidän on asetettava se prioriteetiksi omaan strategiaansa. Kosovon kuurojen liiton lisäksi hyviä kumppaneita ovat Visual Sign News-hankkeessa toimineet tahot kuten Albanian Kuurojen Liitto ANAD, Humak, Xamk ja Viparo. Näin saadaan siirrettyä ja hyödynnettyä valtava määrä osaamista, jota on kertynyt Visual Sign News-hankkeen aikana. Suomen Kuurojen Liiton asiantuntijaedustus tulee olla

hankkeessa mukana, koska heillä on pitkä kokemus Kosovossa toimimisesta ja vahva osaaminen edunvalvontatyöhön.

Humak voisi vastata hankkeen koordinoinnista ja esimerkiksi multimodaalisen viestinnän kehittämisestä. Olisi myös hyödyllistä pohtia, kuinka Humakin vahvuus-alueita voidaan hyödyntää laajemmin. Hanketta ei tule nähdä vain kielellisen saavutettavuuden näkökulmasta, vaan hyödyllistä olisi tarkastella asiaa myös järjestö ja nuorisotyön vahvuusalueiden kannalta. Sieltä voi löytyä paljon sellaista osaamista, josta olisi hyötyä kuurojen henkilöiden ihmisoikeuksien toteutumisen eteenpäinviemisessä Kosovossa.

Hankesuunnitelma ja rahoitushakemus

Hankkeen suunnittelu ja rahoituksen hakeminen tulee tehdä yhteistyössä Kosovon Kuurojen Liiton ja kaikkien muiden kumppaneiden kanssa. Hankerahoituksen hakemiseen Kosovon Kuurojen Liitto tarvitsee ulkopuolista apua ja tukea luku- ja kirjoitustaidottomuuden vuoksi. Kumppanin täytyy tehdä kaikki kirjallinen työ ja muut tehtävät, jotka siihen kuuluu. Tämä täytyy ottaa huomioon, kun tehdään suunnitelmaa ja hankerahoitushakemusta. Suunnitelma tulee tehdä sellaiseksi, että se sisältää riittävät resurssoinnit tarvittavan hankehenkilöstön palkkaamiseen ja kouluttamiseen. Suunnitelmassa tulee huomioida myös asiantuntijatuen tarve, jota tarvitaan edunvalvonnan tueksi, kun tehdään yhteistyötä valtion kanssa. Lisäksi tulee huomioida muun muassa tarvittavan kaluston ja toimitilojen kustannukset.

Rahoitusta voidaan hakea säätiöiltä, esimerkiksi Open Society Foundations, jossa myönnetään erilaisia rahoituksia yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämiseen. Myös EU:n rahoituksia voidaan hakea.

On huomioitava, että suoraan uutistoimintaan ei välttämättä löydy rahoitusta, mutta rahoitusta voidaan hakea myös muiden tavoitteiden saavuttamiseen. Näiden tavoitteiden kautta voidaan kehittää esimerkiksi sellaisia taitoja, joita tarvitaan uutistoimittamisessa ja näin päästään lähemmäksi suurempaa tavoitetta.

Uutistoiminnan kehittäminen

Uutislähteinä voidaan käyttää esimerkiksi Kosovon yleisradion tai muun kanavan valmiita uutisia. Koska oletettavasti uutisankkurit ovat lukutaidottomia, eivätkä pysty itse etsimään tarvittavia uutisia, uutisten kartoittamiseen ja niiden kääntämiseen

viittomakielelle voidaan ajatella toteutettavan viittomakielen tulkin avulla, joita Kosovossa on saatavilla.

Jotta uutistiimi saisi mahdollisimman hyvän tuen toiminnalleen, on hyvä järjestää säännöllisiä palavereja, jossa voidaan käydä yhdessä hanketiimin kanssa läpi esille tulevia haasteita ja pulmia.

Hankkeen alussa voidaan perustaa tutkimusryhmiä, joille tehdään kyselyjä uutistoimintaan liittyen ja saadaan palautetta koko hankkeen ajan. Palautteen avulla voidaan kehittää uutistoimintaa niin, että se palvelee kohderyhmän tarpeita. Tutkittavat asiat voivat olla esimerkiksi uutisten ymmärrettävyyteen (viittominen, kuvat) liittyvät asiat.

Visual Sign News-hankkeen aikana rakennettua 3D-animaatio kuvakirjastoa voidaan käyttää hyödyksi uutisten tuottamisessa. Kuvapankista löytyy yli 290 kuvaa.

Uutistoiminnan kehittämisen tuloksena muodostunutta konkreettista toimintaa voidaan hyödyntää julkishallinnon kanssa käytävässä dialogissa. Sen avulla voidaan osoittaa ja näyttää julkishallinnolle, minkälaisesta toiminnasta on kyse, jolloin sen on helpompi käsitellä asiaa.

Koulutus

Uutistiimi saisi jatkuvaa koulutusta koko hankkeen ajan ja koulutusohjelman läpikäyminen voisi olla yksi hankesuunnitelman tavoitteista. Koulutuksen perustana olisi Visual Sign News-hankkeessa valmistettu VISN – How to produce visual sign news -käsikirja, jonka aihealueita syvennetään eri tahojen toimesta, esimerkiksi Humakin tai Albanian Kuurojen Liiton edustajilta. Koulutustarpeen määrittelee myös se, minkälaiseksi uutistoiminta muodostuu hankkeen aikana, tarvitaanko enemmän esimerkiksi journalistista koulutusta tai tietoa lähdekritiikistä ja tekijänoikeuksista. Koulutus tapahtuisi sekä paikan päällä Kosovossa että etäkoulutuksena.

Edunvalvontatyö

Hankkeen aikana pyritään vahvistamaan koulutuksella ja asiantuntijoiden tuella Kosovon kuurojen liiton osaamista ja tietotaitoa. Tavoitteena on, että hankkeen aikana se voi käynnistää dialogin julkishallinnon avaintahojen kanssa, joiden vastuulla olisi toimeenpanna viittomakielistä uutistoimintaa.

Tästä aihepiiristä ei ole osaamista vielä kenelläkään. Vastauksia tulee sitä mukaa, kun prosessi etenee, joten on tärkeää pitää yllä aktiivista toimintaa ja reagoida tilanteisiin joustavasti tarpeellisilla toimenpiteillä.

Kehittämisehdotukset

Visual sign News-uutisissa käytetään selkeän viittomisen lisäksi kuvia ymmärtämisen tukena. Visuaalista tukea voitaisiin käyttää vielä monipuolisemmin niin, että se antaisi vahvemman tuen. Yksittäisen kuvan sijasta voidaan miettiä esimerkiksi ensin-sitten, syy-seuraus tai tapahtumaketjujen kuvailua.

Visual Sign News-hankkeen aikana uutisia julkaistiin yksittäin kolme kertaa viikossa. Uutisaiheet kerättiin eri uutiskanavilta ja liittyivät erilaisiin aiheisiin ympäri maailman. Uutisaiheet hankittiin Viparon toimesta, käännettiin ja sen jälkeen lähetettiin Albaniaan ANADin uutistiimille työstettäväksi. Kuten tutkimuksessakin tuli ilmi, olisi mahdollista saada Kosovon uutistiimiin saadaan lukutaitoinen jäsen, esimerkiksi viittomakielen tulkki. voisi hän kerätä uutisaiheet Kosovon kansalliselta uutiskana-valta ja kääntää ne viittomakielelle uutisankkureita varten. Prosessin tulisi olla melko nopea, jotta ne olisivat mahdollisimman ajan tasalla olevia. Näin kuurot saisivat seurata samoja uutisaiheita kuin valtaväestö. Kun kuurot näkevät uutiset televisiosta tai lehdestä, voivat ne herättää kiinnostusta helpommin, kun samat uutiset ovat vielä tarjolla ymmärrettävässä muodossa. Yksittäisten uutisten sijaan voidaan ajatella, että tärkeimmät uutiset kerätään, käännetään ja työstetään viikon aikana, jolloin ne voidaan näyttää ns. uutiskoosteena viikoittain.

Tutkimuksessa tuli ilmi, että kuurojen voi olla vaikea ymmärtää tiedon merkitystä, koska ovat tottuneet olemaan tiedon pimennossa. Ilmi tuli myös, että opettajilla ei ole riittävää viittomakielen taitoa ja oppilaat jäävät tästä syystä monesta tiedosta paitsi. Tähän pulmaan voitaisiin kehittää verkkoon alusta, jonne valmistettaisiin kuvitettuja ja viitottuja uutisia, kertomuksia tai muuta tietoa. Tällöin opettajat kuurojen koulussa eri puolella Kosovoa voisivat käyttää materiaalia opetuksen tueksi. Kuurot lapset saisivat tietoa omalla äidinkielellään, joka myös vahvistuisi, kun he näkisivät sitä käytettävän. Tämän voisi esimerkiksi yhdistää hankkeeseen, jossa kerätään perimätietoa Kosovon kuuroista. Se taas lisäisi kuurotietoutta ja vahvistaisi kuurojen lasten omaa identiteettiä sekä antaisi mahdollisuuden olla osana kuurojen yhteisöä.

9 POHDINTA

Tässä kappaleessa pohdin opinnäytetyöni prosessia sekä aiheen merkitystä omalle ammattialalle. Arvioin opinnäytetyöni, luotettavuutta, eettisyyttä ja sovellettavuutta. Lisäksi esittelen jatkotutkimusehdotukseni. Lopuksi tuon esille opinnäytetyön merkityksen tilaajan näkökulmasta.

9.1 Opinnäytetyö prosessina

Opinnäytetyö on opintoihin sisältyvä työelämän kehittämistehtävä, joka suoritetaan yhteistyössä tilaajan kanssa. Se osoittaa opiskelijan ammatillisen kypsyys- ja kyvyn suoriutua pitkäjänteisestä, suunnitelmallisesta ja vaativasta asiantuntijatehtävästä. Opinnäytetyö suuntautuu aina tulevaisuuteen ja sen tehtävänä on tuottaa uutta tietoa tai uudenlaista toimintaa. Se voi olla esimerkiksi käyttöarvoa omaava suunnitelma, opas, tuote tai palvelu. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018) Opinnäytetyöni painottuu tutkimukseen, mutta se tuo esille tietoa, jota tilaajaorganisaatio voi hyödyntää kansainvälisen hanketoiminnan suunnittelussa.

Opinnäytetyöni on edennyt prosessinomaisesti. Sen voidaan ajatella alkaneen vuoden 2019 alussa, kun pääsin harjoittelijana mukaan Humakin luotsaamaan Visual Sign News-hankkeeseen. Taustani vuoksi kuurojen yhteisö ja kulttuuri ovat minulle tuttua, mutta Euroopan alueen kuurojen tiedonsaannin haasteet olivat asioita, joita en ollut aiemmin pohtinut. Hankkeen aikana sain tutustua tähän problematiikkaan ja osallistua tiedonsaannin kehittämiseen. Lisäksi hankkeen aikana sain ymmärryksen siitä, millainen merkitys tiedonsaannilla on ja on ollut ihmisille, yhteisöille ja koko kansakunnalle. Samalla lisääntyi tietoisuus siitä, millainen epäkohta maailmassa todella on.

Kuurojen liiton kehittämisyhteistyöhön tutustuessa lisääntyi myös ymmärrys siitä, että ongelma on monitahoinen ja vaatii pitkäjänteistä kehittämistyötä, jossa pieniä etappeja saavutettaessa mennään kohti päämäärää. Lopulliset tulokset voivat näkyä vasta vuosien päästä. Mitään pikaratkaisua asiaan ei ole, ongelmaa ei voi poistaa sormia napsauttamalla. Tarvitaan muun muassa moniammatillista yhteistyötä, verkostoitumista, koulutusta, ymmärryksen lisäämistä, edunvalvontatyötä ja rahoitusta. Asioita voidaan kehittää eri polkuja pitkin ja yhdessä ne muodostavat kokonaisuuden, joka tavoittelee yhteistä päämäärää eli kuurojen henkilöiden tasavertaista asemaa yhteiskunnassa.

Kirjoitustyötä ja tietopohjan keräämistä olen suorittanut koko prosessin ajan. Prosessi on edennyt hitaasti, koska samanaikaisesti olen suorittanut koulutukseni muita opintojaksoja ja tehnyt päivätyötäni kommunikaatio-ohjaajana kehitysvamma-alalla. Näin jälkikäteen ajattelen, että mielekkäämpää olisi ollut keskittyä opinnäytetyöhön tiiviimmin ja lyhyemmällä aikavälillä. Kun työstää samanaikaisesti monta asiaa, on tavoitteeseen keskittyminen ja asioiden mieleen palauttaminen haastavaa ja kuormittavaa. Toisaalta pitkä aikaväli on mahdollistanut rauhallisen prosessoinnin ja asian syvällisemmän omaksumisen.

Haastattelukysymykset laadin loppuvuodesta 2019. Ensimmäinen haastattelu toteutui helmikuussa 2019. Haastattelun pohjalta palasin takaisin tietopohjaan ja perehdyin tarkemmin hankerahoitukseen, koska aihe nousi haastattelussa esille. Toinen haastattelu toteutui huhtikuussa 2019, jonka jälkeen niin ikään oli palattava kirjallisiin lähteisiin ja teoriapohjan täydentämiseen. Kansallisen vammaisstrategian olennainen rooli kehittämisen tukena/väylänä tuli minulle uutena asiana, joten perehdyin siihen ja toin sen tietopohjaan.

Opinnäytetyön aihe ei ollut alusta asti selkeä, vaan se on muuttanut muotoaan sekä rakentunut ja tarkentunut prosessin edetessä. Aihe on kokonaisuudessaan laaja ja sisältää monenlaisia yksityiskohtia ja näkökulmia, joihin olisi ollut mielenkiintoista tarttua. Haastavaa aiheen hahmottamisessa oli myös vähäinen pohjatietämykseni aiheesta. Kun ei hahmota kokonaisuutta, on vaikea ymmärtää sen yksityiskohtia. Toki olisi ollut mahdollista alusta asti rajata aihetta tiukasti ja tutkia pientä osa-aluetta, mutta se ei ole tapani työskennellä. Oppimisprosessointini on kerroksellista ja vaatii usein aikaa, toistoa ja aiheeseen palaamista. Usein, kuten tässä opinnäytetyössäni, huomaan ajautuvani melko laajalle alueelle pyrkiessäni kokonaisuuden hahmottamiseen, kunnes koen tietäväni riittävästi. Sen jälkeen pystyn palaamaan takaisin ja rajaamaan työtäni hyvinkin tarkasti, kun minulla on tunne, että tiedän riittävästi ja osaan ottaa asioita huomioon. Tosin tämän aiheen parissa olisi opittavaa ja ymmärrettävää vielä pitkäksi aikaa eteenpäinkin.

Koen, että opinnäytetyötä tehdessä olen oppinut paljon ja päässyt tutustumaan mielenkiintoiseen aiheeseen ja kohderyhmään, joita henkilökohtaisesti pidän erittäin tärkeänä. Arvostan saamaani uutta tietoa ja kokemusta, jota olen saanut kansainvälisestä

kehittämissyhteistyöstä, kehittämistyöstä ja hanketyöstä. Erityisesti arvostan TKI-päällikkö Mikko Äärysen ja Kuurojen liiton Inkeri Lahtisen kanssa käytyjä keskusteluja, jotka ovat osaltaan auttaneet minua perehtymään aiheeseen yhä syvemmälle. Uskon, että tästä kokemuksesta on minulle hyötyä, kun matkaan kohti yhteisöpedagogin ammatillisuutta.

9.2 Tutkimuksen eettisyys, luotettavuus ja sovellettavuus

Opinnäytetyötä tehdessä pyrin kunnioittamaan muiden tutkijoiden tuottamaa materiaalia. Olen huolehtinut, että muiden lähteitä käyttäessäni, ne ovat eroteltavissa tuottamistani tekstistä oikeaoppisten viittausten avulla. Opinnäytetyön aiheessa pysyminen oli haastavaa, koska se on osa suurempaa kokonaisuutta. Työn rajaaminen oli melko hankalaa ja sen vaikutuksena on saattanut jäädä merkittäviä kokonaisuuksia ulkopuolelle. Esimerkiksi kuurojen sosiokulttuurinen näkökulma verrattuna vammaisnäkökulmaan on asia, johon olisin halunnut perehtyä enemmän.

Tietoa tästä spesifistä aiheesta ei ole tarjolla runsaasti, eikä sitä ole saatavilla useista eri lähteistä. Olen kuitenkin pyrkinyt perehtymään aiheeseen niin hyvin, että pystyn saamieni tietojen perusteella muodostamaan kokonaisvaltaisen käsityksen ja ymmärtämään eri näkökulmien merkityksen. Haastattelemanani asiantuntijat olivat todella tämän aiheen tuntijoita. En usko, että olisin voinut saada muualta vastaavaa tietoa. Tärkeää tietysti olisi saada kohderyhmän mielipiteitä ja näkökulmia asiaan, mutta sellaiseen tutkimukseen minulla ei ollut resursseja. Tähän olisi tarvittu verkostoitumista Kosovoon ja mielellään jopa käyntiä paikan päällä. Tähän ei minulla ei nyt ollut mahdollisuutta.

Täytyy muistaa, että tutkimus perustuu omien valintojeni lisäksi näiden kahden henkilön näkemykseen. Lähetin heille tutkimuskysymykset etukäteen, jotta he pystyivät valmistautumaan haastattelutilanteeseen hyvin. Asiantuntijat paneutuivat aiheeseen syvällisesti ja uskon saaneeni heiltä luotettavaa tietoa tutkimukseeni. Tutkimuksen luotettavuutta lisää oma perehtyneisyyteni asiaan. Viittomakieli, kuurojen kulttuuri sekä kuurojen kohtaamat haasteet yhteiskunnassa ovat minulle omakohtaisesti tuttuja. Tämä on auttanut ymmärtämään kohderyhmän haasteita syvällisemmin.

Opinnäytetyössä saatuja tuloksia ei voida suoraan soveltaa esimerkiksi toisen valtion viittomakielisen uutistoiminnan kehittämiseen, koska tässä työssä tutkimus on kontekstissa Kosovoon. Tulokset antavat kuitenkin osviittaa siitä, minkälaisia toimia yleisesti tarvitaan, jotta voidaan kehittää viittomakielisiä uutisia. Se tuo myös esille tiedonsaannin merkitystä ihmisille ja kuvaa kuurojen tiedonsaannin haasteita. Näiden tietojen voidaan ajatella olevan yleisiä, koska kuurojen tiedonsaannin haasteita on laajalti koko Euroopan alueella.

Kuurojen henkilöiden viittomakielen asemaa edistävästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta puhuttaessa liitetään se usein Humakin kielellisen saavutettavuuden vahvuusalalle. Kyse on kuitenkin kokonaisvaltaisesti kuurojen kaikkien ihmisoikeuksien saavutettavuudesta. Vammaissopimuksessa määriteltujen ihmisoikeuksien toteutuminen on mahdollista vain, jos kielelliset oikeudet toteutuvat. Sitä kautta kuuroilla on mahdollisuus olla osallisena yhteiskuntaan tasavertaisena jäsenenä.

Yhteisöpedagogit pyrkivät työssään edistämään ihmisten osallisuutta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yhteisöpedagogitutkinnon ydinkompetensseja ovat yhteisöllinen, pedagoginen, yhteiskunnallinen ja kehittämisosaaminen. Näiden osaamistavoitteiden lisäksi myös kansainvälinen osaamisen edistäminen on vahvasti painotettu koulutuksen sisällössä. Yhteisöpedagogi voi työskennellä hyvin monenlaisissa toimintaympäristöissä yhteiskunnan eri sektoreilla ja ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja -kulttuurisuutta. Hän on yhteisöllinen toimija, joka kehittää erilaisia verkostoitumisen muotoja ja vaikuttamisen kanavia yhteisössään. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018.)

Opinnäytetyöprojektini sisältää nämä määritelmät ja tulokset ovat hyödynnettävissä yhteisöpedagogin ammattialalla, etenkin niille, jotka työskentelevät kuurojen kanssa. Myös TKI-päällikkö Mikko Äärynen tuo esille, että Humakin Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus -vahvuusalan ja muiden vahvuusalojen kuten Järjestötyö, työyhteisöt ja kotoutuminen osaamisen yhdistämisestä olisi hyötyä viittomakielen asemaa edistävässä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. (Äärynen 2019, 54.)

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tutkia sitä, kuinka voidaan saada selville mielipiteitä henkilöltä, joka on lukutaidoton ja hänellä on heikko viittomakielen osaaminen. Opinnäytetyön prosessin aikana tuli ilmi, että luotettavien tietojen saaminen kohderyhmältä on haasteellista. Esimerkiksi joukkokyselyt verkossa on haastavaa. Sen

vuoksi esimerkiksi Visual Sign News-hankkeessa tiedon keräämistä varten koulutettiin erillisiä henkilöitä, jotka ovat käyneet haastattelemassa kohderyhmää henkilökohtaisesti. Olisi hyvä pohtia, minkälaisia visuaalisia keinoja ja menetelmiä voidaan käyttää tukemaan ymmärrystä ja ilmaisua haastattelutilanteessa.

9.3 Opinnäytetyön merkitys tilaajalle

Opinnäytetyöni on kerännyt yhteen eri lähteistä saatuja tietoa ja muodostanut kokonaiskuvan tutkimastani aiheesta. Humak voi hyödyntää tätä tietoa kehittäessään kansainvälistä hanketoimintaa.

Tilaajan edustaja TKI-päällikkö Mikko Äärynen tuo palautteessaan esille, että opinnäytetyön aihe on Humakille hyvin tärkeä ja jatkaa Visual Sign News hankkeessa tehtyä uutispalvelun kehittämistä ja tiedonsaannin mahdollistamista niille kuuroille, joita mikään nykyinen tietokanava ei saavuta.

Huomattavaa on, että vaikka opinnäytetyö käsittelee Kosovon tilannetta, koskettaa se hyvin laajaa ihmisryhmää maailmanlaajuisesti. Maailmassa on 70 miljoonaa kuuroa, 80% heistä asuu kehittyvissä maissa, mikä tarkoittaa, että heillä ei juurikaan ole koulunkäyntiä siellä eli vähintään 65 miljoonaa ovat kokonaan lukutaidottomia. Oletettavasti he eivät myöskään osaa oman maansa viittomakieltä. Kuuroista koulutukseen pääsee maailmassa 1-2% eli tästä koko maailman 70 miljoonasta kuuroista vain noin 700 000 – 1 400 000 pääsee koulutukseen. Koulutuksen jälkeen iso osa heistäkin on lukutaidottomia.

Äärysen mielestä hienoa on, että opinnäytetyö tuo esille sen näkökulman, että kielellisen saavutettavuuden kautta voidaan edistää ihmisten tiedonsaantia ja sitä kautta osallisuutta yhteiskunnassa, yhteiskuntaan vaikuttamisen mahdollisuutta, yhteisöllisyyttä, oikeutta omiin päätöksiin, itsemääräämisoikeutta ja kaikkeen tasa-arvon edistämiseen. Kielellinen saavutettavuus on väline, mutta se mihin pyritään, on täyttä yhteisöpedagogiaa.

Kun seuraavaa hanketta lähdetään Humakissa suunnittelemaan, Äärynen toivoo, ettei sitä ei nähtäisikään pelkästään kielellisen saavutettavuuden hankkeena, vaan se nähtäisiin juurikin tällaisen osallisuuden edistäjänä. Voidaan ajatella, että seuraava hanke olisi yhteisöpedagogi-vetoinen. Humakissa on hyvät mahdollisuudet yhdistää näiden

kahden vahvuusalan, Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus ja Järjestötyö, työyhteisöt ja kotoutuminen, toimintaa ja näin saavutetaan varmasti hyviä tuloksia.

LÄHTEET

Alastalo Marja & Vaittinen Tiina & Åkerman Maria 2017. Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna (toim.) 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino. Tampere.

Alastalo Marja & Åkerman Maria 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen jäljillä. Teoksessa Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tampere

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018. Opetussuunnitelma 2018–2024. Viitattu 14.5.2020. <https://wiki.humak.fi/display/OS/Humakin+opetussuunnitelmat?pre-view=/2984630/18056840/Yhteis%C3%B6pedagogi%20AMK%20OPS%202018-24.pdf>

Humanistinen ammattikorkeakoulu. 2020. Tietoa Humakista. Viitattu 26.4.2020 <https://www.humak.fi/humak/>

Johanna Ruusuvuori 2010. Teoksessa Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tampere

Kananen Jorma 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.

Karppinen Kari & Matikainen Janne (toim.) 2012. Julkisuus ja demokratia. Vastapaino. Tampere. Bookwell Oy. Jyväskylä.

Kosovon kuurojen liitto 2020. viitattu 26.4.2020. <http://www.shksh.org/>

Kosovar Association of the Deaf & Finnish Association of the Deaf. 2010. Report of the status of Deaf people in Republic of Kosovo. Viitattu 14.5.2020.

<http://www.shksh.org/wp-content/uploads/2018/11/Raport-i-statusit-te%CC%88-personavete%CC%88-Shurdhe%CC%88r-ne%CC%88-Republike%CC%88n-e-Kosove%CC%88s.pdf>

Kunelius, Risto 2003. Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. 5. uudistettu painos. WSOY. Helsinki.

Kuurojen Liitto 2016. Käsikirja viittomakielityöstä. Videotallenne 5.4.2016 järjestetystä käsikirjan esittelytilaisuudesta Helsingissä. Viitattu 26.4.2020. <https://www.viittomakielinenkirjasto.fi/fi/kasikirja-viittomakielityosta#>

Kuurojen Liitto. 2018. Kuurot YK:n vammaissopimuksessa. Mitä sopimus antaa viittomakielisille kuuroille ja kuinka sitä voi soveltaa käytännössä. Viitattu 14.5.2020. http://aineisto.viittomakielinenkirjasto.fi/crpd/pdf/kuurot_ykn_vammaissopimuksessa_final.pdf

Lahtinen, Inkeri & Rainò, Päivi (toim.) 2016. Deaf People in Albania in 2015. A survey study. Tirana: Gent Grafik & Finnish Association of the Deaf.

Neuvonen, Riku 2017. Oikeus julkiseen tietoon. Kauppakamari. Helsinki.

Parkkola, Timo 2017. Miksi ammattikorkeakoulu tekee TKI-toimintaa?. Teoksessa Timo Parkkola (toim.) Oppia TKI kaikki – TKI-toiminta oppimisen mahdollistajana Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 48. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140390/978-952-456-289-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pesonen, Pirkko 2017. Viestinnän lait. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Rainò, Päivi & Martikainen, Liisa 2016. Survey results. Teoksessa Lahtinen, Inkeri & Rainò, Päivi (toim.) 2016. Deaf People in Albania in 2015. A survey study. Tirana: Gent Grafik & Finnish Association of the Deaf, 54–63.

Republic of Kosovo 2013. National strategy on the rights of persons with disabilities in the republic of kosovo 2013-2023. Pristina. Viitattu 14.5.2020. <http://www.shksh.org/wp-content/uploads/2018/12/STRATEGJIA-NACIONALE-PE%CC%88R-TE%CC%88-DREJTAT-E-PERSONAVE-ME-AFTE%CC%88SI-TE%CC%88-KUFIZUAR-NE%CC%88-REPUBLIKE%CC%88N-E-KO-SOVE%CC%88S-2013-2023.pdf>

Röksä, Jarmo 2016. Googlelta jättisumma Humakin vetämälle hankkeelle. Viitattu 14.5.2020. <https://www.humak.fi/uutiset/google-tukee-humakin-digital-news-initiative-hanketta/>

Röksä, Jarmo 2017. Visual Sign News -hankkeen prototyyppi esiteltiin Helsingissä. Viitattu 14.5.2020. <https://www.humak.fi/uutiset/google-visual-sign-news-humakissa/>

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki

Selin-Grönlund, Pirkko 2019. Viittomakieli ja kaksikielisyys. Viitattu 14.5.2020

<http://www.satakieliohjelma.fi/wp-content/uploads/2017/03/Viittomakieli-ja-kaksikielisyys-Pirkko-Selin-Gronlund.pdf>

Suomen YK-liitto. Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Viitattu 14.5.2020.

https://www.ykliitto.fi/sites/www.ykliitto.fi/files/ihmisoikeuksien_yleismaailmallinen_julistus_1.pdf

Suomen YK-liitto 2016. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016. Viitattu 26.4.2020. http://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki

Visual Sign News-hanke 2019. DNI Fund - Milestone Content Report. Ei julkaistu

Wikipedia 2020. Kosovo. viitattu 14.5.2020. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Kosovo>

Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016. Viitattu 14.5.2020.

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027_2

Äärynen, Mikko 2019. Visual Sign News -uutispalvelun merkitys ja kehittämistarpeet. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Tulkkaustoiminnan kehittäminen. Opinnäytetyö (YAMK). Viitattu 14.5.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019053113837>

Haastattelut

Lahtinen, Inkeri. 2020. Kuurojen Liitto. Hankevastaava, kehitysyhteistyöhankkeet. 19.4.2020. Haastatteli: Kati Pohjois-Koivisto. Ei julkaistu.

Äärynen Mikko 2020. Humanistinen ammattikorkeakoulu. TKI-päällikkö. 6.2.2020. Haastatteli: Kati Pohjois-Koivisto. Ei julkaistu.

LIITTEET

HAASTATTELUKYSYMYKSET

TARVE

1. Tunnistaako Kosovon valtio kuurojen tiedonsaannin haasteet? Mikä on valtion tahtotila kuurojen tiedonsaannin saavutettavuuden parantamiseksi?

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2. Minkälaiset valmiudet Kosovon kuurojen liitolla on lähteä kehittämään viittomakielisen uutistoimintaa?
3. Millaisten jo olemassa olevien rakenteiden/verkostojen päälle uutistoimintaa voidaan mahdollisesti lähteä rakentamaan?

KUMPPANIT

4. Mitä tahoja tarvitaan mukaan kehitysyhteistyöhön? Miksi?
5. Mistä voidaan hakea rahoitusta uutistoiminnan aloittamiseksi?

TOIMENPITEET

6. Minkälaisia toimenpiteitä vaaditaan valtion tasolla, että voidaan aloittaa viittomakielinen uutistoiminta?
7. Minkälaisia toimenpiteitä vaaditaan käytännön tasolla, että voidaan aloittaa viittomakielinen uutistoiminta?
8. Minkälaista koulutusta VISN manuaalin lisäksi uutisankkurit tarvitsevat, jotta voivat aloittaa uutistoiminnan?